

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Сумський державний університет
Освітня програма	24611 Державні та місцеві фінанси
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Сумський державний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	24611
Назва ОП	Державні та місцеві фінанси
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Внукова Наталія Миколаївна, Діброва Олена Леонідівна, Пасічний Микола Дмитрович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	11.04.2023 р. – 13.04.2023 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_bachelor_state-local-finances_self-esteem.pdf?ver=1
Програма візиту експертної групи	https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_bachelor_state-local-finances_visit-program.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Загальне враження – позитивне. Обов'язкові ОК за ОП в цілому дозволяють досягти результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти. ОП за структурою та змістом відповідає наявним вимогам а також Стандарту вищої освіти. Зміст ОП відповідає предметній області спеціальності. Структура ОП забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії через обрання дисциплін за вибором. Практична підготовка дозволяє здобути компетентності, які їм необхідні для працевлаштування. Аудиторна та самостійна робота на ОП є збалансованою. Правила прийому є чіткими, зрозумілими та доступними для потенційних вступників. В СумДУ форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у ОП цілей та ПРН, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Наукові дослідження інтегровані в освітній процес. НПП активно втілюють свій науково-практичний досвід при викладанні ОК. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти визначаються Положенням по організацію освітнього процесу, є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремої освітньої компоненти. Академічна і професійна кваліфікація викладачів, які залучені до освітнього процесу на ОП "Державні та місцеві фінанси" в цілому забезпечує досягнення цілей і ПРН. Процедури конкурсного добору викладачів є чіткими, зрозумілими, прозорими. СумДУ доволі активно залучає роботодавців та практиків до освітнього процесу та проведення аудиторних занять. Взірцевим є високий рівень знання іноземної мови, що підтверджується сертифікатами. Активна участь НПП у програмах Еразмус+. Матеріально-технічні ресурси та навчально-методичне забезпечення, що задіяне на ОП дозволяють досягти цілей і завдань ОП та визначених ПРН. НПП та здобувачі ОП мають вільний і безоплатний доступ до інфраструктури та інформаційних ресурсів. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, задовольняє їх потреби та інтереси. Враховано особливі умови воєнного стану, добре оснащено бомбосховища та обладнано пункт освітньої незламності. Здобувачам надається консультативна, організаційна, інформаційна та соціальна підтримка. СумДУ створив комфортні умови для навчання осіб з особливими потребами. Надається безкоштовна психологічна підтримка учасниками освітнього процесу. У ЗВО існують процедури, які забезпечують якість вищої освіти, стимулюють до покращення, перегляду та оновлення ОП. До цих процесів залучені і НПП, і здобувачі вищої освіти, і представники галузі, бізнесу, роботодавці. На ОП та у СумДУ проводяться регулярні опитування стейкхолдерів. На веб-сторінках СумДУ розміщено нормативно-правові акти, які встановлюють чіткі і зрозумілі права і обов'язки всіх учасників освітнього процесу, а також інформація про цілі, результати навчання, компоненти ОП «Державні та місцеві фінанси». Загалом освітня діяльність на ОП відповідає встановленим критеріям.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Ефективна взаємодія зі стейкхолдерами ОП, зокрема, роботодавцями, впливає на підвищення рівня забезпечення якості ОП, різні форми залучення роботодавців (у ЗВО створена та активно працює Експертна рада роботодавців), до партнерства залучається академічна спільнота та здобувачі вищої освіти до формування цілей та змісту ОП. Автоматизована процедура вибору освітніх компонент з використанням інформаційного сервісу "Особистий кабінет". Різноманітний спектр інтерактивних методів і форм навчання і викладання. Особливістю є залученість здобувачів через Студентську агенцію з академічної мобільності до організаційної і інформаційної діяльності із супроводження цього процесу. На ОП віддається перевага інтерактивним та інноваційним методам навчання. НПП активно втілюють свій науково-практичний досвід у ОК ОП. В освітній процес імplementовані методи навчання, засновані на дослідженнях шляхом інтеграції навчальної і наукової діяльності в межах ОК ОП. Здобувачі приймають активну участь в науковій діяльності. Розроблена система академічної доброчесності має широке нормативне врегулювання, імplementована у загальну систему забезпечення якості освіти, визначає низький рівень толерантності до порушень, має технологічно забезпечений процес перевірки текстів бакалаврських робіт на академічний плагіат. Високий рівень академічної та професійної кваліфікації викладачів. Висока публікаційна активність НПП у виданнях, що індексуються Scopus/WoS, у тому числі 1 та 2 квартилю. Взірцевим є високий рівень знання іноземної мови, що підтверджується сертифікатами. Активна участь НПП у програмах Еразмус+. Проведення систематичної роботи СумДУ, спрямованої на сприяння професійному розвитку НПП. Аудиторії Університету обладнані мультимедійним обладнанням, на комп'ютерах встановлено ліцензійне програмне забезпечення. Функціонує сучасний спортивний комплекс. Добре оснащена університетська клініка, де здобувачі мають змогу пільгово обслуговуватись. Створений та сучасно облаштований пункт освітньої незламності. Добре оснащені та підготовлені до процесу викладання і навчання, проведення освітніх заходів бомбосховище. Взірцевим та інноваційним є застосування особистих електронних кабінетів здобувачів для інформування, анонімного анкетування та проведення освітнього процесу. Реалізація соціального проекту "Студентська лелека". Комфортні умови для освіти осіб з особливими потребами. Налагоджена система збору інформації про думки стейкхолдерів щодо ОП, якості освітнього процесу. В академічній спільноті ЗВО сформована культура якості, яка сприяє постійному вдосконаленню якості ОП. Правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу в СумДУ є чіткими та зрозумілими.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

ЕГ рекомендує удосконалити до 2023-2024 н.р. вимоги до кваліфікаційних робіт в частині досягнення ПРО8 і ПРО9. Слабкою стороною є наявність технічних помилок у файлах бакалаврських робіт за ОП у репозитарії СумДУ,

пропонуємо ввести з 2023 року контрольні процедури для недопущення помилок. Існує потреба з позиції роботодавців посилити набуття соціальних навичок, зокрема ефективної комунікації при вивченні ОК професійного циклу підготовки. ЕГ рекомендує при наступному оновленні змісту ОК Публічні фінанси, Місцеві фінанси, Фіскальна політика передбачити теми, які б дозволили здобувачам набутти спеціальну компетентність 09 (Здатність здійснювати ефективні комунікації). Слабкою стороною під час визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті, є відсутність розробленої системи критеріїв, необхідних для системи оцінювання в балах відповідно до встановленої у ЗВО шкали оцінювання і критеріїв щодо оцінювання результатів навчання у кредитах, необхідних для перезарахування результатів навчання у неформальній освіті. ЕГ рекомендує протягом 2023 року удосконалити Порядок визнання в СумДУ результатів неформального та/або інформального навчання здобувачів в частині критеріїв для оцінювання результатів навчання як у балах, так і кредитах, виконати редакцію і п.3 даного Порядку. На ОП не навчаються здобувачі за індивідуальним навчальним планом з поглибленою науковою складовою, що розглядається як певний недолік. Рекомендовано довести до відома здобувачів ОП інформацію щодо можливості навчання за індивідуальним навчальним планом з поглибленою науковою складовою та долучити здобувачів з активною науковою позицією до такого навчання у 2023-2024 н.р. Слабкою стороною щодо контрольних заходів, оцінювання здобувачів вищої освіти є недосконалість узагальненої шкали оцінювання, яка не адаптується викладачами для конкретних ОК, що ускладнює процедури оцінювання без урахування їх особливостей, крім того, самі критерії оцінювання за наведеною у Положенні про організацію освітнього процесу в СумДУ шкалою (п.7.3.5.1) є нечіткими щодо кількості помилок, недоліків та критеріїв. Рекомендація: до початку 2023-2024 н.р. внести пропозиції з удосконалення критеріїв оцінювання результатів навчання і розробити рекомендації щодо їх використання для конкретних ОК. ЕГ рекомендує при інформуванні здобувачів щодо конфліктних ситуацій з 2023/2024 н.р. більш ґрунтовно висвітлювати усі потенційні види конфліктних ситуацій. ЕГ вважає, що слабкою стороною ОП виступає недостатній попит на навчання серед абітурієнтів. Рекомендовано провести профорієнтаційну роботу серед абітурієнтів, провести опитування щодо їх очікувань від ОП та модернізувати ОК ОП у відповідності до очікувань абітурієнтів та запитів стейкхолдерів. Зокрема, на запит роботодавців, ЕГ рекомендовано на 2023-2024 н.р. посилити складові ОП з метою формування у здобувачів ЗКО8 (Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел), ЗК 12 (Здатність працювати автономно).

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Освітня програма "Державні та місцеві фінанси" представлена на сайті (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/osvitnja-programa-derzhavni-ta-miscevi-finansi-bakalavr>) має визначені цілі, які відповідають місії та стратегічному плану розвитку СумДУ на 2020 – 2026 роки (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=52fedeb8-8e42-ea11-b021-001a4beb04a&kind=1>) з базовими постулатами щодо освітньої діяльності, виконання дослідження та соціокультурної місії з підготовки високоосвіченої інтелектуальної еліти суспільства в частині підготовки фахівців нової формації у сфері фінансів, банківської справи і страхування; вимогам Стандарту вищої освіти за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/072-finansi-bankivska-sprava-ta-strakhuvannya-bakalavr.pdf>) щодо здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у визначеній фінансовій галузі (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/2505>). Проведення фокус груп з роботодавцями і випускниками переконало експертну групу в тому, що в ОП було намагання врахувати підготовку кадрів для публічного сектору та органів місцевого самоврядування, а також для страхового ринку (керівник НАСК "Оранта" Резнік Н.М.). Заявлена унікальність ОП стосувалась саме підготовки фахівців для сфери державних та місцевих фінансів, що реалізовувалось через впроваджені спеціальні освітні компоненти навчального плану, практичну підготовку і виконання кваліфікаційних робіт за встановленою тематикою з державних та місцевих фінансів.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

ОПП «Державні та місцеві фінанси» започатковано 2018 року для вирішення питань забезпечення кадрами при децентралізації в Україні. В ОП враховано доповнення стосовно молодших фахових бакалаврів і молодших бакалаврів, внесені до стандарту вищої освіти наказом МОН № 593 від 28.05.2021 року зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування, затвердженого наказом

Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» від 24 травня 2019 року № 729, що має значення для здобувача вищої освіти, який навчається в СУМДУ на скороченому терміні навчання з 2022 року. ОП не одержала попиту серед здобувачів бакалаврського рівня 2022 року на базі середньої освіти, який не відбувався. ЕГ встановлено, що у впровадженні ОПП «Державні та місцеві фінанси» враховувалися інтереси інших стейкхолдерів з числа роботодавців. Під час фокус-групи з роботодавцями, директор КП «Міськводоканал» Сумської міської ради (Сагач А.Г.) висловив зацікавленість у підготовці фахівців для даного КП, яку він реалізує через власний вплив на підвищення компетентності здобувачів вищої освіти під час практики, начальник управління бюджетних надходжень та операцій з фінансовим ресурсом ГУ ДКСУ у Сумській області (Педченко Л.О.), яка висловила теж зацікавленість у підготовці фахівців, аналогічно підтвердили свою позитивну позицію щодо даної ОП директор Сумської обласної дирекції ПАТ «НАСК ОРАНТА» (к.е.н. Резнік Н.М.) і начальник відділу з конкурсних торгів Сумської міської ради (Трепалін Р. О.), який активно брав участь у обговоренні і пропозиціях до змін у складі освітніх компонент ОП. Аналіз нормативної документації, що регламентує освітній процес У СумДУ показав, що в університеті створені умови для залучення стейкхолдерів до забезпечення якості освітнього процесу: затверджено 2017 року Положення про Експертні ради роботодавців Сумського державного університету (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/unnamed-file-2.pdf>), діяльність якої підтвердили роботодавці. Під час роботи з фокус групами здобувачів і роботодавців встановлено, що щорічно вносяться рекомендації до зміни ОП за результатами опитування здобувачів ОПП. 71,4 % здобувачів вищої освіти 2021-2022 н.р., які навчаються на ОПП «Державні та місцеві фінанси», на запитання анкети «Чи вважаєте Ви, що вивчені дисципліни сприяли формуванню фахових компетентностей, які є важливими для успішної професійної діяльності за вашою спеціальністю?» відповіли «так» (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/rezultati-opituvannja-2021-2022.pdf>), у 2022-2023 н.р. – на це питання позитивно відповіла 85,7% (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/rezultati-opituvannja-2022-2023.pdf>). Здобувач 4 року навчання Деркач Л. підтвердила, що вона була залучена до розробки і змін в ОП.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Під час зустрічі з гарантом і із звіту самооцінки встановлено, що цілі освітньої програми та програмні результати навчання, визначені в ОПП, додатково розширені на два, крім стандарту вищої освіти – це ПР24 застосування в практичних умовах методів оцінювання стану розвитку державних і місцевих фінансів, ПР25 обґрунтування фахових рішень у сфері суб'єктів господарювання публічного сектору економіки. визначались з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм. Регіональний аспект ОПП забезпечувався базами практики, також тим, що представники потенційних роботодавців активно залучались до проектування та експертизи даної ОПП: Сагач А.Г. директор КП «Міськводоканал» Сумської міської ради та Педченко Л.О. начальник управління бюджетних надходжень та операцій з фінансовим ресурсом ГУ ДКСУ у Сумській області, голова Експертної ради роботодавців спеціальності 072 (Протокол засідання, документ на запит). Врахування регіонального аспекту під час практики і взаємодії з роботодавцями підтвердили здобувачі вищої освіти під час зустрічі. Що стосується програмних результатів навчання, які формують автономну і комунікативну складову, то розподіл відповідей здобувачів вищої освіти, які навчаються на ОПП «Державні та місцеві фінанси», на запитання анкети «Чи задоволені Ви набутими в рамках освітньої програми навичками групової роботи, підготовки презентації, вмінням обговорювати та захищати власні думки (формуванням soft skills)?», 2021-2022 н.р. всі відповіли позитивно, але цілком тільки 57,1%, в 2022-2023 н.р. вже 64,3%. На необхідність значної уваги до формування soft skills наголошував під час фокус групи з роботодавцями Сагач А.Г.. Із звіту самооцінки визначено, що при формуванні цілей та ПР ОП враховано досвід реалізації подібних вітчизняних програм, де є визнані наукові школи у сфері державних фінансів в КНЕУ, ЗУНУ. Аналіз споріднених програм у закордонних ЗВО відбувався під час академічної мобільності гарантів цієї ОП – Рекуненка І.І. та Журавки О.П. до польських ЗВО, що відзначено під час зустрічі. У бакалаврських роботах використовується тільки загальне програмне забезпечення, а не спеціальне, до якого має доступ СумДУ.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

У звіті самооцінки стверджується, що досягнення мети забезпечує здобуття і розвиток у студентів поглиблених знань та умінь, що дозволяють ефективно виконувати складні спеціалізовані задачі, розв'язувати практичні проблеми при організації фінансових відносин у публічному секторі економіки та працювати в умовах швидкозмінного, багатофункціонального середовища. ОПП забезпечує досягнення всіх програмних результатів навчання, визначених у стандарті спеціальності 072, що підтверджується у матриці відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонент, методів навчання та оцінювання, наведеною у відомостях про самооцінювання (blob:<https://office.naqa.gov.ua/6b02aaff-c356-46be-8c99-7f7f794dea41>) та матрицею забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами ОПП (blob:<https://office.naqa.gov.ua/49715c16-4769-45c1-b774-a53a6820c7c5>). Більшість програмних результатів навчання досягаються такими освітніми компонентами, як навчальні дисципліни, курсові роботи, окремо необхідно виділити виробничу практику і кваліфікаційну роботу

бакалавра (ОК35), яка має 11 пунктів результатів навчання, які стосуються різних складових щодо методів навчання, використання інформаційних систем, вирішення практичних задач. Для підготовки виконання бакалаврської роботи розроблені Методичні вказівки до написання та захисту кваліфікаційної роботи для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньої програми «Державні та місцеві фінанси» всіх форм навчання укладачі: Л. Гриценко та ін. СумДУ, 2021. 42 с. (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/metodichni-vkazivki-bakalavr.pdf>), в яких визначений обсяг – 25–30 сторінок та інші вимоги. Відповідно до вимог всі бакалаврські роботи мають бути розміщені у репозитарії, який має спеціальну загальну вкладку для всього університету щодо бакалаврських робіт, тому пошук відбувається за прізвищем. Для ознайомлення з бакалаврськими роботами одержано список випускників 2022 року (документ на запит). Всі 6 робіт випускників 2022 року були в репозитарії. Бакалаврська робота Юсюк А.М. мала вади, список використаних джерел закінчувався 18 джерелом при заявлених 92, відсутні таблиці і рисунки, на які були посилення. Тільки в одній роботі А. Никонець наведена фінансова звітність, що вимагає ПРО9. У єдиній бакалаврській роботі (https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/89356/1/Bosak_bachelor_thesis.pdf) І.Босак «Розвиток системи медичного страхування: досвід країн ЄС та України» було одне джерело літератури англійською. Під час інтерв'ю І.Босак відзначила, що вона використовувала таку літературу, але не навела її у роботі. У роботах І. Босак і А. Никонець присутня література країни агресора. Робочі навчальні програми не надаються у відкритому доступі, на запит з вибіркового ознайомлення з робочими навчальними програми за освітніми компонентами ОК 23, ОК25, ОК26, ОК28 надано.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Сильною стороною є започаткування ОП, яка є спеціалізованою і враховує тенденції з удосконалення підготовки фахівців для місцевих фінансів. Ефективна взаємодія зі стейкхолдерами ОП, зокрема, роботодавцями, впливає на підвищення рівня забезпечення якості ОП, різні форми залучення роботодавців (у ЗВО створена та активно працює Експертна рада роботодавців зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»), до партнерства залучається академічна спільнота та здобувачі вищої освіти до формування цілей та змісту ОП: за ініціативи роботодавців внесено зміни до переліку освітніх компонент, що позитивно впливає на досягнення запланованих результатів навчання, які впливають на удосконалення освітніх компонент програм.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Освітня програма при досягненні результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти має недоліки, які стосуються рівня досягнення результатів навчання в частині ПРО8 і ПРО9: недостатній рівень застосування спеціалізованого програмного забезпечення, у кваліфікаційних роботах не приділено достатньо уваги формуванню та аналізу фінансової звітності, рекомендація - удосконалити з 2023-2024 н.р. вимоги до бакалаврських випускових робіт в частині досягнення ПРО8 і ПРО9, так і визначення під час атестації рівня досягнення результатів навчання, визначених у стандарті, які стосуються застосування відповідних економіко-математичних методів та моделей ПРО6 для підвищення обґрунтованості рішень у бакалаврських випускових роботах для усунення недоліку, відзначеного у звіті голови ЕК, та демонстрування рівня спілкування в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності ПР15 через вимоги включення до списку джерел літератури іноземною мовою та введення анотації іноземною мовою. Рекомендація - у 2023-2024 н.р. розглянути можливість внесення змін при оновленні ОП у матрицю відповідності стандарту наступних результатів навчання ПРО6 та ПР15. Для усвідомленого досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти недостатньо обізнані із нормативними вимогами до компетентностей, визначених у Національній рамці кваліфікацій, що з'ясовано під час спілкування з фокус-групами. Рекомендується з 2023-2024 н.р. проводити освітні заходи для роз'яснення здобувачам вищої освіти основних положень цього документу. Слабка сторона - це наявність технічних помилок у файлах бакалаврських робіт у електронному репозитарії, тому пропонується ввести з 2023 року контрольні процедури для перевірки якості таких файлів бакалаврських робіт, які знаходяться у публічному просторі бібліотеки.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

ЕГ фіксує, що ОП відповідає Критерію 1. За першим підкритерієм ОП має повну відповідність, чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегічному плану розвитку закладу вищої освіти. Що стосується трьох інших підкритеріїв, то вони відповідають вимогам, проте мають слабкі сторони в частині досягнення програмних результатів навчання, які полягають у недостатньому рівні досягнення позицій та потреб заінтересованих сторін

(звіт голови ЕК), досвіду вітчизняних освітніх програм щодо вимог до випускових бакалаврських робіт (ПРО6 і ПРО15), вимог стандарту вищої освіти за спеціальністю (ПРО8 та ПРО9). Враховуючи актуальність ОП для потреб децентралізації та підготовки кадрів для державного сектору в Україні, наявність визначеної мети ОП, що відповідає місії та завданням стратегічного плану СумДУ, підтвержене наявними документами і спілкуванням з фокус-групами із врахуванням інтересів зацікавлених сторін, наявності визначених слабких сторін по підкритеріям, експертна група вважає, що даний критерій відповідає рівню В.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг ОП "Державні та місцеві фінанси" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 2019 р. (<https://op.sumdu.edu.ua/#/component/2490>), 2020 р. (<https://op.sumdu.edu.ua/#/component/2489>), 2021 р. (<https://op.sumdu.edu.ua/#/component/2505>) складає 240 кредитів ЄКТС. На формування компетентностей, визначених стандартом вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спрямовано ОК обсягом 180 кредитів ЄКТС, що становить 75,0% обсягу ОП "Державні та місцеві фінанси" у 2019-2021 рр. Відповідно на опанування ВОК у ОП "Державні та місцеві фінанси" 2019-2021 рр. передбачено 25,0% (60 кредитів ЄКТС). Обсяг ОК у ОП 2019 р. в основному складає 5,0 кредитів ЄКТС (крім ОК14 Корпоративні фінанси та ОК33 Практика виробнича, на які виділено по 10 кредитів ЄКТС), у ОП 2020 р. та 2021 р. ситуація з обсягом ЄКТС ОК залишилась незмінною. ЕГ дійшла висновку, що обсяг ОП та ОК відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту» та стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Аналіз змісту ОП "Державні та місцеві фінанси" протягом 2019-2021 рр. дозволив з'ясувати, що ОП мають доволі чітку структуру. Структурно-логічна схема відображає поділ освітніх компонент на обов'язкові та вибіркові, в свою чергу обов'язкові ОК розподілені на цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки; цикл природничої та наукової підготовки; цикл професійної та практичної підготовки, окрема виділена практичну підготовку та підсумкову атестацію. Структурно-логічна схема ОП "Державні та місцеві фінанси" містить відповідні взаємозв'язки між освітніми компонентами. Ознайомлення ЕГ з силабусами дисциплін, які розміщені у вільному доступі на сайті кафедри фінансових технологій і підприємництва (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/osvitnja-programa-derzhavni-ta-miscevi-finansi-bakalavr>), а також робочими програмами дисциплін ОК 23, ОК25, ОК26, ОК28 (наданих на запит ЕГ) дозволяє стверджувати, що обов'язкові ОК забезпечують набуття загальних і спеціальних компетентностей, та визначених ПРН. Аналіз матриці відповідності програмних компетентностей компонентам ОП "Державні та місцеві фінанси", надав змогу пересвідчитись у системності та взаємопов'язаності обов'язкових ОК, їх спрямування на досягнення інтегральної компетентності ОП (Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності). Дослідження матриці забезпечення ПРН відповідними компонентами ОП дає змогу ЕГ дійти висновку, що кожен ПРН охоплений змістом ОП, обов'язкові ОК в цілому дозволяють досягти заявлених цілей та завдань ОП, а також ПРН.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Об'єктом вивчення та діяльності ОП "Державні та місцеві фінанси" є устрій, принципи, механізми функціонування та розвитку фінансових систем, а цілями, відповідно до стандарту вищої освіти для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування першого (бакалаврського) рівня освіти, є підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання і прикладні проблеми, які характеризуються комплексністю та певною невизначеністю умов, у професійній діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування й у процесі навчання. Дослідження змісту ОП, навчального плану ОП, силабусів (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/osvitnja-programa-derzhavni-ta-miscevi-finansi-bakalavr>) і обов'язкових та вибіркових компонент, методичних вказівок з виробничої практики (https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/virobnicha_praktika_25_03.pdf), методичних вказівок до написання та захисту кваліфікаційної роботи (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/metodichni-vkazivki-bakalavr.pdf>) дає підстави ЕГ сформулювати висновок, що зміст ОП "Державні та місцеві фінанси" відповідає теоретичному змісту предметної області визначеної для неї спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування; також зміст ОП "Державні та місцеві фінанси" відповідає методам, технологіям, інструментам та

враховує вимоги щодо знань, умінь/навичок, комунікацій, які належать до 6 рівня Національної рамки кваліфікацій (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#n37>).

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Дослідження ЕГ змісту ОП "Державні та місцеві фінанси" надало можливість з'ясувати, що основним інструментом формування індивідуальної освітньої траєкторії є вільний індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти ОК, частка яких у ОП 2019-2021 рр. залишалась незмінною та становила 25% від загального обсягу ОП (60 кредитів ЄКТС), що відповідає положенням Закону України "Про вищу освіту" і Положенню про реалізацію права здобувачів вищої освіти на вибір навчальних дисциплін в СумДУ, введеного в дію наказом ректора від 17.12.2021 р. № 1372-І (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=8c840893-6361-ec11-911b-d4856459ca35&kind=1>). Вибір навчальних дисциплін здійснюється здобувачами ОП через електронний особистий кабінет у автоматизованій системі "Університет" з каталогів загальної та професійної підготовки у відповідності до навчального плану. Каталоги вибіркових дисциплін розміщені на сайті: загальної підготовки (<https://il.cabinet.sumdu.edu.ua/catalog>); професійної підготовки (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=8c840893-6361-ec11-911b-d4856459ca35&kind=1>). При огляді каталогів ЕГ з'ясувала, що здобувачам надається вичерпна інформація щодо майбутніх видів занять, методів викладання, обмежень, вхідних вимог до здобувачів тощо. Представлені силабуси є інформаційно наповненими та зручними до використання, містять пререквізити вивчення ОК. Можливість вивчення вибіркових ОК (як загальної так і професійної підготовки) здобувачами вищої освіти на даній ОП присутня з 3 семестру. Гарант ОП на організаційній зустрічі з ЕГ зазначила, що кожного семестру у здобувачів є одна вибіркова ОК з каталогу загальної підготовки, та одна вибіркова ОК з каталогу професійної підготовки. Всі вибіркові дисципліни мають однаковий уніфікований обсяг 5 кредитів ЄКТС. Каталоги вибіркових ОК щорічно оновлюються, виходячи з побажань різних стейкхолдерів освітнього процесу, результатів опитувань та моніторингу ринку праці тощо. Керівництво Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту щороку регулярно проводить інформаційно-роз'яснювальну та організаційну роботу щодо реалізації права здобувачів вищої освіти на вільний вибір ОК. Вибір ОК здійснюється автоматизовано щорічно до 30 березня на наступний навчальний рік. На організаційній зустрічі з гарантом ОП О. Журавкою було надано інформацію, що окрім вільного вибору ОК індивідуальна освітня траєкторія формується шляхом індивідуального вибору індивідуальних завдань, тем курсових робіт, кваліфікаційних робіт тощо. Здобувачі вищої освіти під час інтерв'ювання підтвердили дані можливості.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Практичні заняття навчальних дисциплін, які викладаються на ОП містять практичну складову, використовують метод case-study, серед завдань є підготовка проєктів про що свідчить аналіз силабусів ОК, відповіді НПП на Зустрічі 2, твердження здобувачів на Зустрічі 3. ЕГ за результатами проведення акредитації ОП з'ясувала, що мета, види, структура та організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти в СумДУ регламентується Положенням про організацію та проведення практики здобувачів вищої освіти у СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=5c1efd23-0bb8-e011-9adc-001a4be6d04a&kind=1&version=1681891443.6877>). Аналіз змісту ОП та навчального плану ОП 2021 р. що на практичну підготовку виділено 10 кредитів ЄКТС. Практична підготовка здобувачів вищої освіти здійснюється у 8 семестрі (останній семестр бакалаврату). Практична підготовка формує наступні компетентності - ЗК2 (Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях), ЗК8 (Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел), ЗК9 (Здатність бути критичним і самокритичним); СК6 (Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування), СК7 (Здатність складати та аналізувати фінансову звітність), СК9 (Здатність здійснювати ефективні комунікації), СК12 (Здатність застосовувати на практиці методи оцінювання стану розвитку державних і місцевих фінансів), СК13 (Здатність формувати та приймати фахові рішення у сфері фінансів суб'єктів господарювання публічного сектору економіки). Методичні вказівки з виробничої практики для здобувачів вищої освіти 4 курсу розміщені на сторінці ОП "Державні та місцеві фінанси" (https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/virobnicha_praktika_25_03.pdf). ЕГ з'ясувала, що у даних методичних вказівках висвітлено мету та завдання практики, вибір баз практики; розподіл обов'язків, зміст практики, рекомендації щодо оформлення звіту та інші питання. На сторінці ОП розміщено бази практики (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/bazi-prohodzhennja-praktiki.pdf>). На запит ЕГ надано приклади звітів проходження практичної підготовки В.Ємеця (2022 р.), І.Босак (2022 р.). На Зустрічі 4 з роботодавцями були присутні представники різних сфер спеціальності - комунального підприємства (Сумський водоканал), казначейства, страхової компанії, аудиторської служби, міської ради. Роботодавці підтвердили свою участь у проєктуванні та оновленні ОП, зазначили що їх пропозиції щодо покращення ОП враховані. Взірцевою практикою є створення Експертної ради роботодавців, та її активну долученість до освітнього процесу. На зустрічі з зі здобувачами ОП А.Мироненко відзначила, що відбувається залучення практиків до освітнього процесу, в цілому здобувачі задоволені компетентностями які вони здобувають під час практичної підготовки. Роботодавці засвідчили свою участь у майстер-класах, відкритих заняттях на даній ОП.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Під час ознайомлення зі змістом ОП та наповненням ОК ЕГ встановлено, що протягом навчання на ОП "Державні та місцеві фінанси" здобувачі вищої освіти мають змогу набутти соціальних навичок (soft skills). Їм відповідають як загальні компетентності, зокрема ЗК1 (Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу); ЗК9 (здатність бути критичними та самокритичними); ЗК10 (Здатність працювати у команді); ЗК11 (Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) та спеціальні - СК9 (Здатність здійснювати ефективні комунікації), СК10 (Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення). Зазначені компетентності корелюють з відповідними ПРН, що визначені ОП "Державні та місцеві фінанси", досягнення яких забезпечується значною кількістю як обов'язкових так і вибіркового компонент. Зокрема слід виділити наступні обов'язкові ОК: ОК4 (Підприємництво та бізнес комунікації), ОК13 (Фінанси); ОК14 (Корпоративні фінанси); ОК15 (Страховання); ОК20 (Інвестування), ОК33 (Виробнича практика) та інші. Під час інтерв'ювання НПП (зустріч 2) та здобувачів ОП (зустріч 3) ЕГ з'ясувала, що в освітньому процесі широко використовуються такі методи як інтерактивні ігри та робота в командах (ОК18 Банківські операції), дебати та дискусії, case-study (ОК10 Інтегрований курс "Демократія: цінності, принципи, механізми"), case-study (ОК24 Фінансова статистика), методи мозкового штурму, презентації матеріалів дослідження, критичного мислення (ОК 5 Кількісні методи в економіці). На Зустрічі 2 таку інформацію надали Л. Павленко, А. Костенко, А. Семенов, С. Коломієць. Про застосування таких методів зазначили здобувачі на Зустрічі 3 з ЕГ. Про застосування інтерактивних методів викладання у освітньому процесі зазначила гарант ОП О. Журавка на організаційній зустрічі. Зокрема щодо інтерактивних лекцій, case study, ділових ігор, мозкового штурму та роботи здобувачів у малих групах. На зустрічі 4 з роботодавцями та випускниками ОП Р. Трепалін наголосив на потребі подальшого сприяння набуття соціальних навичок, що надзвичайно важливо за сучасних умов, адже деякі здобувачі набули їх не в достатній мірі. Також розвиток соціальних навичок (soft-skills) здійснюються під час виступів здобувачів ОП на наукових заходах, конференціях, публічному захисті кваліфікаційної роботи.

7. Зміст освітньої програми ураховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

ЕГ встановлено, що досліджувана ОП та відповідні ОК включають аудиторне навантаження та самостійну роботу студентів, а їх співвідношення та обсяг регулюється Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ, введеного в дію наказом від 15.11.2021 р. № 1061-I (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1&version=1681898461.4113>).

Аудиторне навантаження та самостійна робота здобувачів ОП загалом знаходяться в межах граничних норм (самостійна робота здобувачів складає не менше 20% та не більше 80% загального обсягу навчального часу). Нормативи максимального тижневого аудиторного навантаження становлять для навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти денної форми для освітнього ступеня «бакалавр» – не більше ніж 22 години для студентів першого курсу, інші курси – не більше ніж 20 годин. Фактично на ОП аудиторне навантаження складає 2464 год (34,2%), самостійна робота здобувачів - 4736 год (65,8%). Огляд особистих електронних кабінетів на Резервній зустрічі 1 дня акредитації засвідчив, що у папках навчальних дисциплін є необхідне навчально-методичне забезпечення, у тому числі: лекційні матеріали, практичні завдання, тести, що надає змогу доволі дієво організувати аудиторну та самостійну роботу здобувачів ОП в умовах дистанційного формату навчання. ЕГ з'ясувала, що обсяг одного кредиту ЄКТС у СумДУ складає 30 годин, що відповідає встановленим вимогам. Начальне навантаження у ЗВО розподіляється рівномірно - по 8 тижнів на модульний атестаційний цикл, по 2 модульних цикли на семестр, отже 16 тижнів на семестр. У середньому обсяг аудиторної роботи здобувачів не перевищує 21 годину на тиждень. ЕГ під час інтерв'ювання здобувачів (Зустріч 3) отримала інформацію, що вони не є перевантаженими, що їх запити та потреби у виконанні завдань узгоджуються з викладачами, їх інтереси враховуються, регулярно проводяться опитування. В цілому ЕГ встановлено, що обсяг ОП та відповідних ОК реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів вищої освіти, є достатнім для досягнення цілей, завдань ОП та визначених ПРН, підтверджується НП.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Підготовка здобувачів вищої освіти в рамках реалізації ОП "Державні та місцеві фінанси" за дуальною формою не здійснюється.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Автоматизована процедура вибору освітніх компонент з використанням інформаційного сервісу "Особистий кабінет". Функціонування Експертної ради роботодавців у ЗВО. Різноманітний спектр інтерактивних методів і форм навчання і викладання.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Існує потреба з позиції роботодавців посилити набуття соціальних навичок, зокрема ефективної комунікації при вивченні освітніх компонент професійного циклу підготовки. Рекомендація - при наступному оновленні змісту ОК Публічні фінанси, місцеві фінанси, фіскальна політика передбачити теми, які б дозволили здобувачам набуття спеціальну компетентність 09 (Здатність здійснювати ефективні комунікації).

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

ЕГ робить висновок що ОП в цілому відповідає Критерію 2. Досліджувана ОП за структурою та змістом в цілому відповідає наявним вимогам а також стандарту вищої освіти. Зміст ОП відповідає предметній області спеціальності. Структура ОП забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії через обрання навчальних дисциплін за вибором. Обсяг вибіркового ОК становить 25 % від загального обсягу кредитів за ОП. Обсяг ОП та її ОК відповідає нормативним вимогам, співвідношення між обов'язковими та вибірковими ОК повністю відповідає положенням чинного законодавства. Практична підготовка здобувачів вищої освіти на ОП дозволяє здобути компетентності, які їм необхідні для працевлаштування. На ОП застосовуються інтерактивні методи і форм навчання та викладання. Аудиторна та самостійна робота на ОП є збалансованою. Водночас присутній недолік щодо набуття соціальних навичок, зокрема ефективної комунікації при вивченні ОК професійного циклу підготовки.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Інформація про вступ на навчання в СумДУ розміщена на сайті університету (<http://vstup.sumdu.edu.ua>). Правила прийому подані у хронології з 2018 по 2023 рік. Правила прийому на 2022 рік вступу в СумДУ затверджені ректором 28 лютого 2023 року (https://vstup.sumdu.edu.ua/images/zagalne/Pravila_2022_SSU.pdf) зі змінами чотирьох протоколів 2022 (2) та 2023 (2), останній від 27 лютого 2023 року. Правила є чіткими та зрозумілими, мають загальні положення, окремо правила прийому на навчання за освітнім ступенем бакалавра на основі повної загальної середньої освіти та на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра, освітнього ступеня молодшого бакалавра. Всі положення Правил прийому є недискримінаційними та визначаються особливостями отримання кваліфікацій за всім спектром спеціальностей СумДУ. Правила прийому є чіткими, структурованими, зрозумілими та доступними для потенційних вступників. Прийом на навчання здійснюється в межах ліцензованого обсягу для певного рівня вищої освіти, у даному випадку бакалаврів за спеціальністю 72 «Фінанси, банківська справа та страхування».

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

За правилами прийому на 2022 рік (https://vstup.sumdu.edu.ua/images/zagalne/Pravila_2022_SSU.pdf) відповідно до п.1.2.2. обсяг прийому за державним замовленням на основі ПЗСО визначається загалом для всіх виконавців державного замовлення окремо за всією галуззю знань 07 «Управління та адміністрування», до якої входить ОПП «Державні і місцеві фінанси», але прийом на базі середньої освіти 2022 року не оголошувався. За п.1.2.4. Розподіл державного замовлення на підготовку бакалаврів на основі здобутого ОКР молодшого спеціаліста, ОПС фахового

молодшого бакалавра, ОС молодшого бакалавра у ЗВО за спеціальностями (предметними спеціальностями, спеціалізаціями) на засадах широкого конкурсу здійснюється шляхом адресного розміщення бюджетних місць. Серед переліку спеціальностей та освітніх програм, за якими оголошується прийом на навчання за освітнім ступенем бакалавра осіб, які не менше одного року здобувають ступінь бакалавра та виконують навчальний план у повному обсязі даної ОПП немає. Прийом на базі середньої освіти за галуззю знань 07 Управління та адміністрування «Фінанси, банківська справа та страхування» за даною ОПП не оголошувався. За додатком 3.1 для денної форми здобуття вищої освіти, прийом на 1 курс зі скороченим терміном навчання (скорочений на 1(2) роки) за ступенем бакалавра спеціальності галузі знань 07 Управління та адміністрування 072 Фінанси, банківська справа та страхування ОПП «Державні та місцеві фінанси» мають ліцензований обсяг 5 осіб, скорочений термін навчання на 1 рік, максимальний обсяг державного замовлення 2 особи, 2022 року було прийнято на навчання одну особу і зараховано до здобувачів 2 курсу навчання. Заочна та дистанційна форми здобуття вищої освіти за даною ОПП не передбачені. Правила прийому в СумДУ на 2023 рік затверджені рішенням вченої ради 13 квітня 2023 року (https://vstup.sumdu.edu.ua/images/zagalne/Pravila_2023_SSU.pdf). У Переліку та структурі широких конкурсів для спеціальностей та форм здобуття освіти, за якими здійснюється прийом до СумДУ в 2023 році, на дану ОПП набір не передбачено (додаток 1.2). Серед Переліку спеціальностей, яким надається особлива підтримка, даної ОПП немає. У відомостях про акредитацію освітніх програм (спеціальностей) (додаток 1.1), за якими здійснюється прийом до СумДУ в 2022 році, є ОПП «Державні та місцеві фінанси», які акредитовані (сертифікат дійсний до 17.05.2023 року). Враховуючи відсутність попиту на дану ОПП, формування вимог до вступників, не є ефективним способом для формування контингенту здобувачів, які вмотивовані та здатні до навчання на даній ОПП.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

У Реєстрі основної нормативної бази системи управління якістю діяльності СумДУ є п.9.3. академічна мобільність (<https://normative.sumdu.edu.ua/>), який має наступні документи: Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Версія 04 (Базова версія затверджена наказом ректора № 1072-I від «18» грудня 2014 р.), діюча введена в дію наказом ректора №0651-I від 24 червня 2021 р.) <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=a01ab6e2-eb89-e411-9575-001a4be6d04a&kind=1&version=1681749357.6246>); Щодо міжнародної віртуальної активності здобувачів вищої освіти СумДУ, наказ ректора від 10 червня 2020 №0490-I (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=66d8057e-05ab-ea11-8218-d4856459ca35&kind=1&version=1681749357.62450>); ПОЛОЖЕННЯ про В39, введено в дію наказом ректора № 0160-I від 22 лютого 2019 р.(<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=e6334d81-d538-e911-99f4-001a4be6d04a&kind=1&version=1681749357.6245>; наказ ректора № 0133-I від 10 лютого 2020 р. «Щодо розподілу повноважень з організації академічної мобільності» <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=3032c4a-6f4d-ea11-84ef-001a4be6d04a&kind=1&version=1681749357.6245>. У Положенні про академічну мобільність визначено всі організаційні засади та наведено всі форми документів, які регламентують цей процес. Умовою для визнання результатів навчання та перезарахування освітніх компонент є наявність укладеного договору про навчання (стажування) за програмою академічної мобільності. Приклад академічної мобільності Наказ СумДУ № 1182 III від 30 вересня 2022 року (blob:<https://office.naqa.gov.ua/08a52ae2-cad2-444e-a0df-6f0ec60db504>)(документ на запит) про запровадження програми міжнародної академічної мобільності за ініціативою студента СумДУ, термін реалізації 01 жовтня 2022 по 28 січня 2023. Умовою для визнання результатів навчання в іншому ЗВО та перезарахування освітніх компонент є наявність укладеного договору про навчання за програмою академічної мобільності. Учасником на основі укладеного договору є Г.Вакуменко, здобувач ОПП "Державні та місцеві фінанси", який навчається за кошти фізичних осіб. Здобувач вищої освіти мав два куратори: один від Інституту, другий від університету. Місцем навчання був Альпійсько-адриатичний університет, м. Клагенфурт (Австрія), трансфер кредитів був справедливим, зараховані дві вибіркові дисципліни по 5 кредитів, що не вплинуло на зміну якості досягнення результатів навчання за ОПП відповідно до стандарту вищої освіти, у місці мобільності кожна освітня компонента була по 6 кредитів. У звіті самооцінки наведений перелік прикладів академічної мобільності (Литва, Чехія та ін.). При взаємодії з фокус групами (начальник відділу міжнародної діяльності К.Кириченко) не відзначались проблеми щодо академічної мобільності, це можна пояснити широкою унормованістю та прозорістю всіх процедур, що супроводжують цей процес.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в СумДУ(Версія 03) (Базова версія затверджена рішенням вченої ради, протокол №09 від 15.06.2016 р.) Введено в дію наказом №1061-I від 15 листопада 2021 р.(<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>) перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, здійснюється на добровільній основі шляхом подання освітньої декларації та документів. Ця процедура може гарантувати надійність визнання результатів навчання, якщо вони будуть виміряні і оцінені як за змістом, так і відповідно до досягнутих результатів навчання особами, які компетентні для прийняття рішення. У зазначеному Порядку прямого вказування ЗВО на критерії для визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, немає. Процедура оцінювання здійснюється комісією з трьох осіб, яка приймає рішення про визнання результатів неформального та/або

інформального навчання заявника, якщо за підсумками оцінювання підтверджено відповідність цих результатів результатам навчання, передбаченим відповідною освітньою програмою за поданою освітньою декларацією.. Для аналізу (документ на запит) подано для розгляду пакет з більше 10 освітніх декларацій, які подають здобувачі, що за часом можна поділити на дві групи, до і після наказу МОН і Порядку СумДУ. Подані для розгляду комісії Сертифікати не мали обсягу неформального навчання, що ускладнювало визнання комісією результатів у кредитах. Сертифікат Т.Боряк «Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад» (2021) був зарахований як тема «Система видатків бюджету» (1 ЄКТС), що є дискусійним, а іншому здобувачеві зараховано як індивідуальна розрахункова робота з оцінкою у 10 балів (2022). Майже всі рішення комісії щодо перезарахування результатів навчання мали вимірювання тільки у кредитах ЄКТС, а не були валідні щодо оцінки у балах, хоча був один сертифікат В.Алексєєвої, де представлені результати тестування як 93,75%, що є доказовим підґрунтям для оцінювання, яке не було зроблено. П+В39

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

ЕГ вважає, що сильною стороною є відкритий і прозорий доступ до ОП та розроблені процедури визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, широке застосування програм академічної мобільності як для викладачів, так і здобувачів вищої освіти. Оприлюднення на сайті СумДУ Правил прийому у хронології дозволяє відслідковувати зацікавленим сторонам зміни у доступності до навчання у часі. Широке сконцентроване представлення нормативного врегулювання питань академічної мобільності у Реєстрі основної нормативної бази системи управління якістю діяльності СумДУ ефективно підтримує організаційні процедури здійснення заходів академічної мобільності, зокрема і віртуального характеру. Сильною стороною є залученість здобувачів вищої освіти через Студентську агенцію з академічної мобільності до організаційної і інформаційної діяльності із супроводження цього процесу. В СумДУ вчасно оновлюються правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

ЕГ вважає, що ОП має слабкі сторони у визнанні результатів навчання у неформальній освіті та у відсутності попиту з боку здобувачів вищої освіти (прийом на навчання 2022 року одного здобувача за скороченим терміном навчання). Рекомендація - для визначення перспектив розвитку даної ОП оцінити протягом 2023-2024 н.р. різними підходами попит на фахівців з напрямку державних та місцевих фінансів. Слабкою стороною під час визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті, є відсутність розробленої системи критеріїв, необхідних для системи оцінювання в балах відповідно до встановленої у ЗВО шкали оцінювання і критеріїв щодо оцінювання результатів навчання у кредитах, необхідних для перезарахування результатів навчання у неформальній освіті. Рекомендація - протягом 2023 року удосконалити Порядок визнання в СумДУ результатів неформального та/або інформального навчання здобувачів в частині критеріїв для оцінювання результатів навчання як у балах, так і в кредитах, виконати редакцію і п.3 даного Порядку.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

ЕГ фіксує відповідність ОП за Критерієм 3. За першим, та третім підкритерієм є повна відповідність. Слабкі сторони виявлені у контексті другого та четвертого підкритерію, які стосуються врахування особливостей самої освітньої програми та прийому на неї, і правил визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. За другим підкритерієм ОП є доступною для всіх учасників освітнього процесу, але потребує удосконалення оцінка попиту на ринку праці фахівців для ОП такого профілю, тому даний підкритерій врахований із пропозиціями з удосконалення. За четвертим підкритерієм слабкою стороною є відсутність чітких критеріїв для перезарахування результатів неформальної освіти для системи оцінювання як в балах, так і в кредитах. Враховуючи виконання всіх підкритеріїв при діючій широкій нормативній базі врегулювання питань щодо прийому у ЗВО, академічної мобільності і порядку перезарахування результатів навчання неформальної освіти, підтверджене наявними документами і спілкуванням у фокус-групах із врахуванням інтересів зацікавлених сторін, експертна група вважає, що даний критерій відповідає рівню В.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

ЕГ встановлено, що форми та методи навчання і викладання на ОП "Державні та місцеві фінанси" СумДУ дійсно сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання. При викладанні на ОП, основний акцент робиться на інтерактивному характері лекцій, які проводяться з використанням мультимедійної техніки. Також, викладання базується на практично-орієнтованому навчанні з застосуванням як традиційних, так і інноваційних інтерактивних методик, зокрема таких як ділові ігри, кейс-метод, проектний метод, дослідницькі завдання, навчальні дискусії, дебати, обмін думками, мозковий штурм та робота в малих групах. Слід зазначити, що здобувачі найбільше вподобають саме інноваційні інтерактивні методи навчання, а також технології електронного навчання на платформах MIX, Google Workspace, що дуже актуально в умовах сьогодення. В частині вибору форм і методів навчання та викладання в освітньому процесі студентоцентрований підхід в СумДУ реалізований на достатньому рівні, що підтверджено здобувачами під час зустрічі у відповідній фокус-групі. За результатами інтерв'ювання здобувачів, НПП, а також гаранта ОП, ЕГ переконалась у забезпеченні академічної свободи на ОП. А саме, здобувачі наголошували на реалізації свого права щодо вільного вибору ОК вибіркової частини ОП, наукового керівника та теми кваліфікаційної роботи, бази практики, а також дотримуються вимоги щодо права на академічну мобільність. НПП, зокрема, вільні щодо вибору методів навчання та викладання, теми наукових досліджень поширення і публікації результатів наукових досліджень, участі в професійних або представницьких академічних органах.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

На сайті СумДУ <https://bit.ly/3ulZEIo> у вільному доступі розміщена вся необхідна інформація щодо організації та змісту освітнього процесу за ОП: профіль у каталозі СумДУ (<https://bit.ly/3uR7awM>) – для чіткого визначення і розуміння, який освітній компонент формує певний програмний результат; каталог курсів, що містить інформацію про всі освітні компоненти всіх ОП СумДУ <https://bit.ly/3gIPnzo> з можливістю адаптивного відбору користувачем за певними критеріями; каталоги вибіркового дисциплін; графіки навчального процесу тощо. Відповідно до нормативної бази СумДУ основну інформацію про навчальну дисципліну (цілі, зміст, очікувані результати навчання, порядок та критерії оцінювання) містять силабуси, розміщені у вільному доступі на сайті СумДУ (<https://bit.ly/3gIPnzo>) та сайті кафедри. На задоволення здобувачів, вони поінформовані щодо цілей, змісту, очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання за ОК. Дана інформація надається викладачем на першому занятті. До того ж здобувачам надається доступу до спеціалізованих електронних ресурсів СумДУ, що містять навчально-методичні матеріали дисциплін, зокрема інституційний репозитарій (<https://bit.ly/3iuO9sB>), електронна бібліотека (<https://bit.ly/3uBrEJv>), навчальна платформа MIX.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

ЕГ дійшла висновку, що СумДУ забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми. В освітній процес імplementовані методи навчання, засновані на дослідженнях шляхом інтеграції навчальної і наукової діяльності в межах ОК ОП, а саме: виконання курсових робіт (ОК 11,12,14,17,21,26,28,32); кваліфікаційних робіт відповідно до напрямів НДР кафедри (ОК 35), застосування дослідницьких методів навчання (ОК 2,9,16,30,31); запровадження в межах навчальних дисциплін нових форм організації науково-дослідної діяльності, спрямованих на розвиток наукового й критичного мислення тощо. Під час зустрічей зі здобувачами, НПП і гарантом ОП, ЕГ отримала задоволення щодо активної участі здобувачів у наукових проектах, зокрема у конкурсах студентських наукових робіт фахового спрямування; виступах з результатами наукових досліджень на міжнародних і всеукраїнських студентських наукових заходах; публікаціях наукових статей під керівництвом і в співавторстві з викладачами (<https://bit.ly/360ht7f>). Випусковою кафедрою, згідно з положенням про діяльність молодіжних наукових творчих об'єднань у СумДУ, створено науковий гурток "Проблеми реформування фінансово-кредитної системи" (<https://bit.ly/3vcrpm4a>), до якого активно залучаються здобувачі ОП. Як гарну практику слід відмітити долучення здобувачів ОП до виконання НДР з оплатою праці (Деркач Л. та Шаповал О., тема "Формування інструментарію детінізації економіки України на основі каузального моделювання траєкторій взаємодії фінансових посередників"). В процесі роботи з документами ОП та інтерв'ювання здобувачів та гаранта ОП, ЕГ з'ясувала, що здобувачам даної ОП надається можливість навчання за індивідуальним навчальним планом з поглибленою науковою складовою відповідно до Положення про індивідуальну підготовку студентів за навчальним планом із поглибленою науковою складовою (<https://bit.ly/3rConox>). Однак не зважаючи на наукові здобутки студентів та значний науковий потенціал, на ОП не навчаються здобувачі за індивідуальним навчальним планом з поглибленою науковою складовою.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

ЕГ дійшла висновку, що представники НПП оновлюють зміст ОК ОП на основі наукових досягнень і сучасних практик у галузі фінансів, банківської справи та страхування. НПП активно втілюють свій науково-практичний досвід у ОК ОП, про що неодноразово наголошувалось під час зустрічей з гарантом та НПП. У відповідності до вимог щодо укладання РП НД (<https://bit.ly/3BgZZO>), РП НД мають щорічно оновлюватися з урахуванням результатів моніторингу та періодичного перегляду ОП, за ініціативою робочої проектної групи ОП або стейкхолдерів. ЕГ отримала запевнення та документальне підтвердження щодо систематичного оновлення НПП змісту ОК на основі наукових напрацювань, досвіду, отриманого за результатами участі у міжнародних наукових заходах, тренінгах та стажуваннях у закордонних ЗВО, а також на основі рекомендацій ЕРР.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

ЕГ дійшла висновку, що за ОП «Державні та місцеві фінанси» в СумДУ імплементовано практику інтернаціоналізації діяльності ЗВО шляхом залучення іноземних лекторів, викладання НПП за кордоном, участі у міжнародній віртуальній мобільності студентів та НПП. На зустрічі з керівництвом та менеджментом Сум ДУ, ЕГ отримала запевнення від проректора з науково-педагогічної роботи І.О. Школьник щодо активного залучення здобувачів до програм міжнародної академічної мобільності (програми Еразмус+) та різнобічну підтримку здобувачів в процесі реалізації академічної мобільності. Здобувачі та НПП мають доступ до баз даних Scopus, WoS, Springer Nature, тематичних ресурсів вільного доступу. Системно надається доступ до повнотекстових електронних ресурсів міжнародних баз даних (<https://bit.ly/3o8Dh6K>).

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

ЕГ вважає, що сильною стороною ОП "Державні та місцеві фінанси" є імплементація наукових досліджень у навчальний процес, а саме: НПП втілюють свій науково-практичний досвід у ОК ОП; використовують методи навчання, засновані на дослідженнях; активно залучають здобувачів до участі в наукових роботах та проектах, зокрема виконанні науково-дослідних робіт з оплатою праці.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Не зважаючи на наукові здобутки студентів та значний науковий потенціал, на ОП не навчаються здобувачі за індивідуальним навчальним планом з поглибленою науковою складовою, що ЕГ розглядається як певний недолік. Рекомендовано довести до відома здобувачів ОП інформацію щодо можливості навчання за індивідуальним навчальним планом з поглибленою науковою складовою. Долучити здобувачів з активною науковою позицією до навчання за індивідуальним навчальним планом з поглибленою науковою складовою на 2023-2024 н.р..

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

ЕГ робить висновок про відповідність ОП вимогам Критерію 4. За всіма підкритеріями встановлена повна відповідність, а зазначений недолік за підкритерієм 3 не має суттєвого впливу на якість навчання і викладання за ОП та може бути усунена в короткі терміни на основі, наданих ЕГ рекомендацій.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ, наказ ректора №1061-І від 15.11.2021 р. (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>), передбачені різні форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти. Підсумковий контроль здійснюється за ОПП «Державні та місцеві фінанси» через заходи модульного та семестрового контролю, що проводяться в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Інформація оприлюднюється через силабуси обов'язкових освітніх компонент на сайті кафедри фінансових технологій і підприємництва (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/osvitnja-programa-derzhavni-ta-miscevi-finansi-bakalavr>). Розширені критерії оцінювання надаються у регламентах, що представлені в каталогах курсів, які потребують авторизації (<https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/catalog>). Застосовуються різні форми контрольних заходів, індивідуальні розрахунково-аналітичні завдання, індивідуальні дослідницькі проекти, індивідуальні презентації, передбачене загальне - складання комплексного модульного контролю, який має різний рівень оцінювання за кожною освітньою компонентом, але до 60 балів щодо поточної успішності у екзаменаційних освітніх компонентах. Передбачена самооцінка поточного тестування та обговорення, взаємооцінювання та презентація здобувачами результатів виконаних проблемних та практичних завдань, особливо під час роботи у групах, що одержало позитивну оцінку і зацікавленість здобувачів у фокус групах з ними. Під час фокус груп із здобувачами і викладачами підкреслювалось, що додатково вся інформація доводиться до здобувачів під час занять, а також через індивідуальний кабінет здобувача. У результатах опитування здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» щодо оцінювання якості реалізації ОП «Державні та місцеві фінанси» за 2022-2023 н.р 78, 6 % опитаних на запитання «Чи завжди форми контрольних заходів та критерії оцінювання є чіткими і зрозумілими?» відповіли ствердно «так», інші, також позитивно (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/rezultati-opituvannja-2022-2023.pdf>). На запит подано 4 робочі навчальні програми: «Фінанси бюджетних установ», «Облік та звітність у державному секторі», «Місцеві фінанси», «Фінансовий аналіз публічного сектору економіки», в яких відзначено, що всі викладачі використовують без змін встановлену СумДУ 100 бальну шкалу оцінювання із визначеними загальноуніверситетськими критеріями, хоча у фокус групі з керівництвом СумДУ наголошувалось, що викладачі дали їй адаптувати до своїх освітніх компонент і задач. Для вдосконалення навчального процесу інструмент відстроченого контролю освітніх компонентів не проводився (фокус група з керівниками).

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Для організації і проведення підсумкової атестації створюються екзаменаційні комісії відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій СумДУ Версія 05 {Із змінами за наказом №0233-І від 25.05.2022} (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=f25f99b8-f63c-ea11-912d-001a4be6d04a&kind=1>) До підсумкової атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали усі вимоги навчального плану та ОПП. Визначено перелік форм атестації здобувачів вищої освіти за цією ОПП (blob:<https://office.naqa.gov.ua/622903c1-caee-4c4a-85ee-7646b06366f3>) – це ок 34 кваліфікаційний іспит з іноземної мови (0 кредитів), Ок 35 кваліфікаційна робота бакалавра 5 кредитів. За п.3.3 Положення зміст програм кваліфікаційних іспитів та завдань кваліфікаційних робіт визначається вимогами до загальних і фахових компетентностей здобувачів вищої освіти, які відповідно до ОП підлягають оцінюванню. Введення кваліфікаційного іспиту з іноземної мови – це власне рішення СумДУ поза вимогами стандарту вищої освіти. У матриці забезпечення програмних результатів навчання ок34 відсутня, щодо стандарту вищої освіти це мала би бути загальна компетентність ЗК04 здатність спілкуватися іноземною мовою. Внаслідок змін в організації навчального процесу зі слів випускника 2022 року В.Шенкаренка (фокус група) 2022 року цей кваліфікаційний іспит не складався, що не порушує вимог стандарту щодо атестації та загальної кількості кредитів з підготовки бакалаврів. Захист бакалаврських робіт відбувся відповідно до вимог атестації за стандартом вищої освіти, вимоги та тематика робіт представлені у Методичних вказівках (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/metodichni-vkazivki-bakalavr.pdf>). До початку роботи екзаменаційної комісії її секретар подавав голові комісії у Поданні (разом з бакалаврською роботою в репозитарії) навчальні та інші досягнення здобувача. За звітом голови ЕК 32 Ю.Дуліч (документ на запит) за всією спеціальністю 072, зокрема ОПП «Державні та місцеві фінанси» захист відбувся з використанням дистанційних технологій. Відзначено недоліки, серед яких потрібна актуалізація тем бакалаврських робіт, розширення баз практики, обґрунтування прийнятих рішень. У тексті звіту відсутнє згадування про захист в умовах воєнного стану. Здобувач ОП «Державні та місцеві фінанси» І.Босак рішенням ЕК одержала диплом з відзнакою. Серед 33 робіт, які захищались, 15 одержали «відмінно», що складає більше 45%.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є визначеними і оприлюдненими у Положенні про організацію освітнього процесу в СумДУ, наказ ректора №1061-І від 15.11.2021 р. (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>), щодо врахування змін, пов'язаних з воєнним станом, процес коригується окремими наказами ректора (фокус група з керівництвом СумДУ). За п.7.1.1 Положення - оцінювання здобувачів орієнтоване на заохочення їх до активної участі у творенні навчального процесу, розвитку у здобувачів здатності самооцінювання для забезпечення їх ефективного подальшого навчання. що підтверджено учасниками освітнього процесу у фокус групах, У силабусах

наведено перелік досягнення тих програмних результатів навчання, які передбачені конкретною освітньою компонентною. За п.7.2.14 для проведення заходів контролю (екзаменів, захисту курсових робіт, звітів про проходження практики тощо) за дистанційними технологіями використовується платформа MiX (<https://mix.sumdu.edu.ua>). Об'єктивність і неупередженість екзаменаторів здійснюється через використання письмових форм контрольних процедур, через залучення здобувачів до взаємного оцінювання, що було підтверджено здобувачами під час фокус групи, через розроблену систему тестування із використанням інформаційних систем. Розподіл відповідей здобувачів ОПП «Державні та місцеві фінанси» у 2022-2023 н.р., на запитання анкети «Чи задоволені Ви методами викладання навчальних дисциплін в межах Вашої освітньої програми?», 85,7 % так, інші – переважно так. «Чи завжди форми контрольних заходів та критерії оцінювання є чіткими і зрозумілими?» 78,6 % - так. Політика щодо оскарження результатів оцінювання прописана у регламентах кожної навчальної дисципліни. Апеляція розглядається апеляційною комісією не пізніше ніж на наступний робочий день після її подання. Висновки апеляційної комісії оформлюються відповідним протоколом. Зі співбесіди з фокус групою керівників з'ясовано, що комісія створюється окремо під кожну апеляцію відповідно до освітньої компоненти для неупередженості оцінювання. Ліквідація заборгованостей щодо поточних контрольних заходів може здійснюватися впродовж усього періоду вивчення дисципліни у семестрі. Здобувачам, які одержали під час семестрового контролю у встановлені розкладом терміни одну або дві незадовільні оцінки, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного навчального року. У фокус групі з викладачами був підтверджений такий порядок.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

"У СумДУ визначено чіткі та доступні політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, які послідовно витримують під час реалізації даної ОП. ЗВО популяризує академічну доброчесність через імплементацію її у внутрішню систему забезпечення якості через спеціальний сайт (<https://integrity.sumdu.edu.ua/uk/>) та використовує технологічні рішення як інструменти протидії. Університетом укладені договори з компаніями ТОВ «Антиплагіат» та «Plagiat.pl» на використання систем «Unicheck» та «StrikePlagiarism». Бібліотека є технічним адміністратором. У СумДУ розроблений перелік внутрішніх документів з академічної доброчесності: Кодекс академічної доброчесності (https://library.sumdu.edu.ua/data/kodeks_SSU.pdf), який містить Декларацію про дотримання академічної доброчесності здобувачем вищої освіти і П.5 визначає широкий перелік відповідальності як здобувачів (найвища – відрахування із ЗВО), так і викладачів; Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин (наказ №1372-I від 17 грудня 2021 р.) (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=fe3a1f9e-9c36-e911-9278-001a4be6d04a&kind=1>), наказ «Про підписання декларацій про дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу від 09 липня 2019 р. № 0528-I (<https://normative.sumdu.edu.ua/?%20task=getfile&tmpl=component&id=40071deb-d6a2-e911-ae46-001a4be6d04a&kind=1>), Методичні інструкції щодо перевірки робіт на наявність ознак академічного плагиату наказ №0193-I від 16 березня 2023 р. (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=a629d359-964f-e911-b41d-001a4be6d04a&kind=1>). Факт ознайомлення з Кодексом і підписання Декларації фіксується в особистих кабінетах (звіт самооцінки, фокус групи).. Всі бакалаврські роботи за ОП розміщуються в репозиторії (https://essuir.sumdu.edu.ua/simple-search?query=&filtername=type&filtertype>equals&filterquery=Bachelous%20paper&rpp=20&sort_by=dc.date.issued_dt&order=desc). Процедура перевірки кваліфікаційних робіт на академічний плагіат відбувається за участі відповідальної особи на кафедрі, є обов'язковою та безкоштовною, надається звіт (документи на запит). За коефіцієнтом подібності № 2, що визначає рівень текстових запозичень, випускник В. Шенкаренко - має 2,45%, А.Юсюк - 2,63 %. При опитуванні 2022-2023 року здобувачів вищої освіти «бакалавр» ОПП «Державні та місцеві фінанси», на запитання анкети «Чи знайомили Вас з принципами академічної доброчесності під час навчання?», 100% відповіли, що так. У СумДУ створена університетська Комісія з етики та управлінням конфліктами дотримання академічної доброчесності з наданням їй повноважень з розгляду порушень. Під час фокус груп А. Артохов, керівник Групи сприяння академічній доброчесності відзначив, що приклади академічної недоброчесності виявлялись, але не за цією ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

ЕГ вважає, що сильною стороною є чіткі, зрозумілі, технологічно пророблені заходи та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти, визначені Положенням по організацію освітнього процесу, які, дозволяють встановити досягнення здобувачів вищої освіти за окремою ОК, що широко представлено у електронному кабінеті здобувача, через який здійснюються процедури взаємодії в освітньому процесі, зокрема, при дистанційній формі навчання. Сильною стороною також є введення додаткового елемента підсумкової атестації з кваліфікаційного іспиту з іноземної мови, що має суттєво посилити досягнення загальних комунікативних компетенцій здобувачів, особливо на етапі вступу до ЄС і збільшення можливості продовження навчання на наступних рівнях вищої освіти. Розроблена система академічної доброчесності має широке нормативне врегулювання, імплементована у загальну

систему забезпечення якості освіти, визначає низький рівень толерантності до порушень, має технологічно забезпечений процес перевірки текстів бакалаврських робіт на академічний плагіат.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Слабкою стороною щодо контрольних заходів, оцінювання здобувачів вищої освіти є недосконалість узагальненої в СумДУ 100 бальної шкали оцінювання, яка не адаптується викладачами для конкретних освітніх компонент, що ускладнює процедури оцінювання без урахування їх особливостей, крім того, самі критерії оцінювання за наведеною у Положенні про організацію освітнього процесу в СумДУ шкалою (п.7.3.5.1) є нечіткими щодо кількості помилок, недоліків та критеріїв. Рекомендації: до початку 2023-2024 н.р. внести пропозиції з удосконалення критеріїв оцінювання результатів навчання і розробити рекомендації щодо їх використання для конкретних ОК.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

ЕГ фіксує, що за Критерієм 5 є відповідність вимогам. Щодо першого підкритерію виявлено слабкі сторони щодо нечіткості критеріїв оцінювання у загально університетській шкалі, що потребує удосконалення. Щодо другого, третього та четвертого підкритерію, то вони мають повну відповідність, враховуючи, що в СумДУ в цілому форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є зрозумілими і доступними для здобувачів, оприлюдненими на сайті як в загальному реєстрі, так і на сайті випускових кафедр, в ОП при підсумковий атестації розширені форми відповідно до стандарту і додано кваліфікаційний іспит із іноземної мови, що може позитивно вплинути на індивідуальну траєкторію навчання здобувачів, визначено зрозумілий порядок оскарження результатів контрольних заходів, в СумДУ запроваджено широкі процедури з переліком нормативних документів з академічної доброчесності, перевірки кваліфікаційних робіт на плагіат, популяризації доброчесної поведінки і формування академічної культури. Враховуючи зазначене, ЕГ вважає, що даний критерій відповідає рівню В.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Ознайомившись з відомостями СО та інформацією, отриманою під час зустрічей ЕГ з фоку-групами виявлено відповідність між викладачами та дисциплінами, які вони викладають. 100% НПП, що задіяні на ОП "Державні та місцеві фінанси" мають науковий ступінь, зокрема 17% мають науковий ступінь доктора наук; 91% НПП мають вчене звання. Під час інтерв'ювання фокус груп (Зустріч 1, Зустріч 6, організаційна зустріч з гарантом ОП) було зазначено, що до викладання дисциплін за даною ОП допускаються викладачі, у яких є навчальні та наукові надбання за відповідним спрямуванням, а саме статті у наукових фахових виданнях, монографії, статті, що індексовані у базах Scopus/WoS, методичні матеріали. Варто відзначити високу публікаційну активність НПП на даній ОП у Scopus/WoS. Присутні публікації у квартилях Q1 та Q2, що свідчить про високий рівень наукових досліджень. Візначимо високий рівень h-індексу та цитування у профілі Scopus І.Тютюнник (ОК 19 Фінансові ринки). Заступник начальника відділу стратегічного аналізу та планування розвитку персоналу А. Височин на Зустрічі 6 зазначила, що публікація у авторитетних базах даних Scopus/WoS є обов'язковою умовою пролонгування контракту НПП. Слід зазначити, що науково-педагогічні працівники ОП "Державні та місцеві фінанси" постійно вдосконалюють рівень фахових знань, зокрема шляхом проходження курсів підвищення кваліфікації, міжнародних стажувань, проходження онлайн-курсів, участі в грантових програмах, НДР, що фінансуються за рахунок загального фонду державного бюджету тощо . Взірцевим є доволі високий рівень володіння НПП англійською мовою, що підтверджується наявністю сертифікатів про мовну підготовку на рівні B2 (Л.Гриценко, І.Тютюнник, А. Семенов, Я. Кривич, Г. Салтикова, Ю., Є. Мордань) або ж документами про профільну мовну вищу освіту (О. Люта). Вдосконалення професійної кваліфікації викладачів забезпечується шляхом проходження стажувань в іноземних ЗВО (Мордань Є., Пігуль Н.) .

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

ЕГ на Зустрічі 6, де була присутня заступник начальника відділу стратегічного аналізу заступник начальника відділу стратегічного аналізу та планування розвитку персоналу СумДУ А. Височин одержано інформацію що процедура добору викладачів СумДУ відбувається на конкурсній основі відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та Порядку проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних та педагогічних працівників СумДУ та укладання з ними трудових договорів, введеного в дію наказом ректора від 02.11.2021 р. № 1006-І (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d4b030ae-80a2-e511-8085-001a4be6d04a&kind=1&version=1681978557.6511>). При проведенні конкурсного відбору претенденти подають Інформаційну довідку щодо відповідності ОК освітньої та професійної кваліфікації претендента на заміщення посади професорсько-викладацького складу (Додаток 1 вищенаведеного Порядку). На Зустрічі 6 А. Височин зазначила що у разі виконання НПП 4 пунктів ліцензійних умов контракт укладають на термін до 2 років, відповідно 5 умов - до 3 років, 6 умов - до 4 років, 7 та вище - до 5 років. При здійсненні добору НПП фокус ЗВО зосереджений на оцінюванні професіоналізму викладачів. Конкурси на заміщення вакантних посад відбуваються прозоро, оголошення про проведення конкурсного відбору, терміни та умови його проведення оприлюднюються відділом кадрів на офіційному веб-сайті університету (у тому числі й, за потреби, англійською мовою). Для проведення конкурсного відбору наказом ректора створюється центральна конкурсна комісія, до складу якої входять проректори, директори інститутів, декани факультетів, керівники підрозділів, що забезпечують організацію навчального процесу та підвищення кваліфікації викладачів, голова представницького органу профспілок та органу студентського самоврядування. В СумДУ присутня практика опитування здобувачів вищої освіти щодо якості викладання дисциплін для оцінювання професіоналізму викладачів, про що було сказано на зустрічах з менеджментом ЗВО (Зустріч 1), здобувачами вищої освіти (Зустріч 3), представниками студентського самоврядування (Зустріч 5). Такі заходи відбуваються на регулярній основі.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Під час проведення організаційної зустрічі з гарантом ОП О. Журавкою та роботодавцями (Зустріч 4) ЕГ, з'ясувала, що на даній ОП зафіксована активна співпраця з роботодавцями, і не лише в контексті обговорення проекту та оновлення змісту ОП та ОК. На кафедрі фінансових технологій і підприємництва створено Експертну раду роботодавців, її склад оприлюднено на відповідній сторінці (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/ekspertna-rada-robotodavtsiv>). Члени експертної ради роботодавців, а саме Л. Педченко (начальник управління бюджетних надходжень та операцій з фінансовим ресурсом ГУ ДКСУ у Сумській області), Н. Резнік (к.е.н., директор Сумської обласної дирекції ПАТ «НАСК ОРАНТА») та Р. Трепалін (начальник відділу з конкурсних торгів Сумської міської ради) були присутніми на зустрічі з ЕГ під час акредитації. Вони та інші представники роботодавців (зокрема А. Сагач) підтвердили свою залученість до реалізації освітнього процесу. А. Сагач зауважив, що його було запрошено як члена робочої групи. Відповідні освітні та профорієнтаційні заходи з представниками роботодавців висвітлені на сторінці кафедри (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/osvitni-ta-proforiientatsijni-zakhody-z-robotodavtsiamy>). Роботодавці долучаються до надання баз практичної підготовки здобувачів вищої освіти (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/bazi-prohodzhennja-praktiki.pdf>), баз для стажування НПП (О. Журавки в Сумській обласній дирекції НАСК "ОРАНТА", Н Дехтяр Н. та О. Лютої в Департаменті фінансів, економіки та інвестицій в Сумській міській раді), формуванні та оновленні тематики кваліфікаційних робіт (https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/protokol-erg-2_2022-2023-05.10.2022-.pdf), приймають участь у гостьових лекціях тощо. Представники роботодавців надають рецензії на ОП "Державні та місцеві фінанси", з якими можна ознайомитись за посиланням (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/osvitnja-programa-derzhavni-ta-miscevi-finansi-bakalavr>).

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

В процесі ознайомлення з відомостями самооцінювання, зустрічей ЕГ з менеджментом ЗВО, організаційній зустрічі з гарантом ОП, здобувачами вищої освіти і роботодавцями встановлено що СумДУ активно залучає представників роботодавців, професіоналів-практиків до проведення аудиторних занять, у тому числі гостьових лекцій, практичних занять, майстер-класів, тренінгів за досліджуваною ОП "Державні та місцеві фінанси". У І семестрі 2022/2023 н. р. членом експертної ради роботодавців к.е.н., директором Сумської обласної дирекції ПАТ НАСК «ОРАНТА» Н. Резнік було проведено вебінар, присвячений питанням майнового страхування (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/vebinar-z-direktorom-sumskoi-oblasnoi-direkcii-pat-nask-oranta-reznik-n-m>); також було проведено вебінар радником голови Сумської обласної ради М. Березіном щодо регіонального розвитку в умовах воєнного стану. Здобувачі ОП були долучені до гостьової лекції "Методичні основи бюджетування на підприємстві" із заступником начальника управління фінансів, начальником відділу управлінського обліку АТ «СМНВО-Інжиніринг» В. Чепурко (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/zaluchennja-praktika>) тощо. На зустрічі 4 з роботодавцями Р. Трепалін зазначив, що долучається до гостьових лекцій та інших форм організації освітнього процесу на ОП "Державні та місцеві фінанси" на постійній основі. А. Мироненко та Л. Деркач зазначали про залученість практиків до освітнього процесу на ОП.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

В СумДУ функціонує Центр розвитку кадрового потенціалу (<https://crkp.sumdu.edu.ua/uk/>), який є суб'єктом надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників. На Зустрічі 6 була присутня начальник даного центру В. Гордієнко. ЗВО пропонує НПП власні програми підвищення кваліфікації, що сприяють розвитку педагогічної та професійної майстерності (<https://crkp.sumdu.edu.ua/uk/profile-programy-pidvyshchennia-kvalifikatsii.html>). Викладачі які пройшли підвищення кваліфікації у СумДУ на викладають на досліджуваній ОП - Л. Отрошенко, А. Бондаренко, О. Люта, Л. Рябушка, Т. Кубах, Я. Кривич. Слід зазначити, що можливо здійснювати підвищення кваліфікації НПП в інших установах та організаціях, дане підвищення кваліфікації зараховується в накопичувальній системі підвищення кваліфікації НПП. Викладачі, які викладають на ОП та проходили підвищення кваліфікації за накопичувальною системою - О. Журавка, Н. Дехтяр, Є. Мордань, І. Рекуненко, Н. Пігуль, Л. Гриценко, Т. Семененко, А. Семеног. Результати підвищення кваліфікації НПП спрямовані на підвищення як соціальних навичок так і професійних знань і умінь за відповідними ОК, що викладаються на ОП, що підтверджується відповідними посвідченнями та сертифікатами. Інформацію про сертифікати розміщено у профілях викладачів у вкладці підвищення кваліфікації. Для НПП кафедри фінансових технологій та підприємництва посилання: <https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/vikladachi>. Деякі викладачі приймають участь у проєктах Еразмус+, зокрема: А. Костенко - Міжнародне стажування «Innovation in Youth Work» від організації Education Innovante в рамках програми «Еразмус+» (12-23.11.2022, Париж, Франція); О. Маценко - Disruptive technologies for sustainable development in conditions of Industries 4.0 and 5.0: the EU Experience» проєкту № 101083435; О. Люта - AICE – With Academic integrity to EU values: step by step to common Europe» проєкту ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCHRSCH-101048055; А. Семеног - European Higher Education, MODULE – Jean Monnet Module, Application No. 620509-EPP-1-2020-1-UAEPPJMO-MODULE. НПП на даній ОП мали можливість стажуватися за кордоном: Мордань Є. (Висока школа регіонально розвитку – AMBIS (м. Прага, Чехія), «Особливості функціонування кредитних та фінансових установ Чеської Республіки»), Маценко О. (Стажування у Вищій технічній школі в Катовіцах, Польща, 2019 р.). НПП в умовах пандемії та воєнного стану приймають участь в програмах віртуальної академічної мобільності. А.Семеног відзначив що ЗВО задовольняє потреби у користуванні комп'ютерами та програмним забезпеченням, що сприяє професійному розвитку. На зустрічі 6 з ЕГ заступник начальника відділу стратегічного аналізу та планування розвитку персоналу СумДУ А. Височин зазначила, що ЗВО здійснює процедуру моніторингу рівня викладачів шляхом моніторингу показників, які зазначаються при складанні та оновленні Інформаційної довідки щодо відповідності ОК освітньої та професійної кваліфікації претендента на заміщення посади.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

В СумДУ функціонує Положення про конкурс «Кращі науково-педагогічні працівники СумДУ», введеного в дію наказом від 04.10. 2010 р. №0635-І (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=1aa66817-b5d3-e911-9964-001a4be6d04a&kind=1>), відбувається оцінювання НПП за показниками, що характеризують якість навчальної, методичної, наукової, організаційної та інших видів діяльності науково-педагогічних працівників СумДУ. За результатами оцінювання лауреати даного конкурсу отримують матеріальне заохочення у вигляді преміювання про що було зазначено на Зустрічі 1 з менеджментом ЗВО. Перший проректор СумДУ С. Леонов надав інформацію ЕГ, що ЗВО системно стимулює викладачів за досягнення у фаховій сфері, при чому за різними напрямками. Зокрема: преміювання здійснюється за публікації у виданнях Scopus 1 та 2 квартилю, за цитування та підвищення індекса Гірша у наукометричних базах даних. Щомісячно виплачується премія за результатами минулого року. Здійснюється матеріальне стимулювання викладачів за результатами конкурсу «Кращий викладач очима студентів». Преміювання здійснюється за отримання авторських свідоцтв, патентів, керівництвом наукової роботи здобувачів вищої освіти, участі у міжнародних грантах та подання відповідних заявок. В СумДУ також проводяться і інші конкурси за досягнення у фаховій сфері, у тому числі "Педагогічні інновації СумДУ" (<https://crkp.sumdu.edu.ua/uk/ped-innovations.html>). Загалом призерами даних конкурсів ставали наступні викладачі, які задіяні на ОП: у 2020-21 н.р. на рівні СумДУ- Л. Гриценко; на рівні Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту - О. Люта, А. Семеног, у 2021-22 н.р.- А. Семеног. На Зустрічі 1 завідувач кафедри фінансових технологій і підприємництва Л. Гриценко відзначила також важливість інших форм стимулювання викладачів - зокрема за допомогою програм підвищення викладацької майстерності та підвищення кваліфікації у Центрі розвитку кадрового потенціалу СумДУ.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Високий рівень академічної та професійної кваліфікації викладачів. Висока публікаційна активність НПП у виданнях, що індексуються Scopus/WoS, у тому числі 1 та 2 квартилю. Взірцевим є високий рівень знання іноземної мови, що підтверджується сертифікатами. Активна участь НПП у програмах Еразмус+. Проведення систематичної роботи СумДУ, спрямованої на сприяння професійному розвитку НПП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Не зафіксовано

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

ЕГ робить висновок що ОП повністю відповідає Критерію 6. Академічна і професійна кваліфікація викладачів, які залучені до освітнього процесу на ОП "Державні та місцеві фінанси" забезпечує досягнення цілей і програмних результатів навчання. Слід відзначити високу публікаційну активність НПП у наукових виданнях, що індексуються Scopus/WoS, у тому числі 1 та 2 кварталю. Взірцевим є високий рівень знання іноземної мови, що підтверджується сертифікатами. Процедури конкурсного добору викладачів є чіткими, зрозумілими, прозорими. СумДУ доволі активно залучає роботодавців та практиків до освітнього процесу та проведення аудиторних занять. Взірцевим є активна участь НПП у програмах Еразмус+. ЗВО створив необхідні передумови для підвищення професійної та викладацької майстерності шляхом інституційної та матеріальної підтримки викладачів, у тому числі у вигляді преміювання.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Кошториси СумДУ за 2013-2023 рр. оприлюднено на офіційному сайті ЗВО (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/pubhttps://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/public-info/estimate.html>). ЕГ під час інтерв'ювання фокус груп учасники освітнього процесу підтвердили достатність фінансових ресурсів для реалізації ОП. Інформація щодо матеріально-технічного забезпечення ЗВО висвітлена на сайті освітнього закладу (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/public-info/material-technical-support.html>). Огляд матеріально-технічної бази Університету ЕГ здійснювала у вигляді он-лайн відеоконференції у програмному продукті Zoom, огляд електронного особистого кабінету та систем електронного навчання здійснено на Резервній зустрічі. ЕГ продемонстровано сучасні аудиторії, які обладнанні мультимедійним обладнанням, комп'ютерні класи. Гарантом ОП О. Журавкою так доцентом кафедри А. Семеновом, іншими викладачами зазначено, що на комп'ютерах встановлені ліцензійне програмне забезпечення. До того ж, Університет надав змогу використовувати гаджети викладачам які цього потребують, а також безкоштовно встановлює програмне забезпечення Windows. ЕГ мала змогу пересвідчитись у наявності сучасно оснащеного Конгрес-центру де обладнано пункт освітньої незламності. Також було продемонстровано актову залу, бібліотеку, зони відпочинку для студентів, коворкінги, їдальню тощо. ЕГ мала змогу пересвідчитись у наявності добре оснащеного спорткомплексу, де проходять різноманітні змагання, у тому числі міжнародного рівня. В Університеті присутні 3 басейни. Функціонує сучасний університетська клініка з денним стаціонаром. У СумДУ функціонує бібліотека із значним бібліотечним фондом, є можливість користування електронним каталогом та репозитарієм, який є зручним для використання та гарно наповненим. Для викладачів та здобувачів вищої освіти у приміщенні бібліотеки є вільний доступ до міжнародних наукометричних баз Scopus і WoS, SciVal, ScienceDirect, Springer Nature тощо. Продемонстровано гуртожиток, у якому проживають здобувачі, що навчаються на ОП, зокрема Л. Деркач. Умови для проживання є комфортними, плата за проживання доволі помірною. За результатами огляду матеріально-технічної бази, що задіяна на ОП встановлено, що навчально-методичне забезпечення ОП дозволяє досягти поставлених цілей і завдань ОП та визначених ПРН. У всіх аудиторіях, бібліотеці, гуртожитку та інших приміщеннях ЗВО є вільний доступ до Wi-Fi. За сучасних умова освітній процес за даною ОП переведено у дистанційний формат. Заняття проводяться за допомогою різноманітних додатків Google meets, Teams, Zoom, засоби електронного навчання СумДУ: Umix, OCW, LecturED, освітній кабінет.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

ЕГ у процесі інтерв'ювання НПП, здобувачів ОП та представників студентського самоврядування (Зустрічі 2, 3 та 5), а також огляду матеріально-технічної бази СумДУ з'ясувала, що здобувачі вищої освіти та викладачі мають безоплатний та вільний доступ до інфраструктури та інформаційних ресурсів СумДУ. Доступ до бібліотеки, та її фондів є вільним і безоплатним, учасники освітнього процесу можуть безоплатно користуватись комп'ютерами. Продемонстрований пункт освітньої незламності, який оснащений генератором, компютерами, вільним та безоплатним доступом до дротового інтернету та Wi-Fi. СумДУ забезпечив безоплатний доступ до Wi-Fi для підключення до інтернету для всіх учасників освітнього процесу, у всіх корпусах та бібліотеці закладу. За допомогою сайту СумДУ (<https://sumdu.edu.ua/uk/>) та електронних особистих кабінетів здійснюється інформування учасників начального процесу. Функціонує репозитарій Університету (<https://essuir.sumdu.edu.ua/?>

locale=https://essuir.sumdu.edu.ua/?locale=uk), де у вільному доступі розміщені наукові (тези, статті, автореферати дисертацій, дисертації, монографії тощо) та навчальні матеріали (підручники, збірники завдань, навчальні посібники, конспекти лекцій тощо) для вивчення.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

На Зустрічі 3 зі здобувачами вищої освіти ЕГ мала змогу переконатись, що на ОП проводяться опитування щодо врахування їх потреб та інтересів. Здобувачі вищої освіти підтвердили, що такі опитування проводяться кожного семестру. А. Мироненко зауважив, що опитування включають питання щодо якості викладання та потреб здобувачів. Т. Боряк зазначила, що опитування постійно включають питання щодо форм і методів навчання, чи дотримуються викладачі силабусу та регламенту, є можливості висловлення рекомендацій щодо освітнього процесу. Опитування проходять на умовах анонімності через особистий електронний кабінет, що є доволі зручним. Представники студентського самоврядування на Зустрічі 5 з ЕГ зазначили, що вони можуть надати пропозиції та обговорювати наявні проблеми освітнього середовища з гарантом ОП та менеджментом ЗВО. За умов воєнного стану особливо нагальним та важливим є забезпечення безпечних умов для життя та здоров'я усіх учасників освітнього процесу. В ЗВО належним чином обладнано бомбосховища, які було продемонстровано ЕГ під час огляду матеріально-технічної бази у режимі онлайн відеоконференції. Обладнано аудиторії у бомбосховищах, створено умови для проведення Вченої ради та ректорату. Приміщення ЗВО обладнані засобами пожежогасіння (вогнегасники, пожежні рукава), плани евакуації, запасні виходи тощо. З урахуванням зазначеного, ЕГ дійшла висновку, що Університет забезпечує і гарантує безпеку освітнього середовища. ЕГ мала змогу під час огляду матеріально-технічної бази СумДУ пересвідчитись в оснащеній сучасним медичним обладнанням університетській лікарні, де здобувачі вищої освіти можуть здати аналізи, мають змогу обстежитись та лікуватись на денному стаціонарі. В СумДУ діє центр підтримки сім'ї "Студентська лелека", де можна залишати дітей на час навчання чи перебування батьків у стінах ЗВО. ЕГ констатує, що у ЗВО забезпечена можливість надання безкоштовної психологічної допомоги здобувачам вищої освіти. Під час інтерв'ювання допоміжних (сервісних) підрозділів (Зустріч 6) представник психологічної служби Університету А. Бережна зазначила про безоплатну психологічну підтримку здобувачів та викладачів, проводяться різноманітні заходи, інформування про які здійснюються через соціальні мережі, електронну пошту та комунікацію з кураторами груп. Н. Світайло зазначила, що всі звернення здобувачів до психологів є анонімними. Здобувачі ОП на Зустрічі 3 з ЕГ підтвердили дані можливості та обізнаність з процесом звернення до психологів ЗВО. Здобувачі та представники студентського самоврядування на Зустрічах 3 та 5 зазначили, що в Університеті є скринька довіри, також можна звернутись на гарячу лінію.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Інформаційна підтримка здобувачів ОП здійснюється через сайт ЗВО (<https://sumdu.edu.ua/uk/>), який є достатньо інформативним, на якому розміщено інформацію про освітній заклад та його структуру, актуальні новини, наукові заходи, інформацію для абітурієнтів, контакти керівництва та відповідних служб та інше. Більш детальну інформацію щодо Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту та безпосередньо про ОП можна дізнатись на сторінках Інституту (<https://biem.sumdu.edu.ua/>) та кафедри фінансових технологій і підприємництва (<https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/>). Інформативним є відображення на сайті інформації щодо НПП. Також взірцевим є використання електронних особистих кабінетів для інформування здобувачів, там приступа інформація щодо розкладу, завдань, оцінювання, нормативного забезпечення тощо. Також інформативними є сторінки у соціальних мережах. Комунікація зі здобувачами відбувається через кураторів груп, НПП, гаранта ОП, керівництво Інституту, представників студентського самоврядування. Здобувачів регулярно інформують щодо наукових заходів, проектів міжнародної академічної мобільності, зустрічей з роботодавцями та інших питань. На Зустрічі 3 зі здобувачами ОП ЕГ отримала інформацію щодо зручності комунікації, аналогічно про зручність комунікації зазначали представники студентського самоврядування (Зустріч 5). Здійснюється дієва підтримка здобувачів в процесі дистанційного навчання, використовуються різноманітні системи електронного навчання Umix, OCW, LecturED, Examenarium, електронні кабінети здобувачів, різноманітні додатки для проведення відео-конференцій Zoom, Google Meet, Teams тощо. Здобувачі на зустрічі 3 зазначили, що НПП враховують потреби та запити студентів у питаннях дедлайну виконання завдань, методів викладання, що особливо актуально стояло на порядку денному під час блекауту та активних бойових дій у м. Суми, НПП надають необхідну інформаційну та консультативну підтримку. Передбачено можливості психологічної підтримки. Здобувачі активно використовують АСУ "Університет", ЕГ мала змогу пересвідчитись у наповненості дисциплін відповідними матеріалами та зручності використання даної системи під час першого дня акредитації на Резервній зустрічі. В СумДУ присутня соціальна підтримка здобувачів - зокрема пільгове обслуговування в університетській клініці, дотації харчування, здійснюється супровід пільгових категорій здобувачів, функціонує центр підтримки сім'ї "Студентська лелека".

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Здобувачів з особливими освітніми потребами на даній ОП немає. Водночас у СумДУ створені належні умови для навчання осіб з особливими освітніми потребами. ЕГ протягом он-лайн відео конференції з огляду матеріально-технічної бази ЗВО пересвідчилася про наявність пандусів у корпусах СумДУ, конгрес-центрі, університетській клініці. В корпусі та спортивному комплексі спеціально обладнані вбиральні для людей з особливими потребами. В ЗВО сформовано комфортні умови для реалізації права на освіту особам з особливими освітніми потребами, інформацію розміщено на сайті ЗВО (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/public-info/special-educational-needs.html>). Функціонує Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти в СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=c085eb61-8b04-ea11-8c46-001a4be6d04a&kind=1>), передбачено можливість навчання у інклюзивних групах. Є можливість навчання осіб з особливими освітніми потребами у звичайних групах, у тому числі за індивідуальним графіком. В Університеті започатковано інклюзивний проект "Новини СумДУ в аудіо версії". В сучасних умовах дистанційного формату навчання здобувачі мають змогу користуватись різноманітними платформами дистанційного навчання та особисті електронні кабінети.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

У СумДУ створено належне інституційне середовище та механізми вирішення конфліктних ситуацій. Зокрема, функціонує Кодекс корпоративної культури в СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=cc831d09-e877-e111-97d8-001a4be6d04a&kind=1>), затверджений Вченою радою Університету 12.03.2012 р.; Наказ від 19.03.2018 р. № 0215-І "Про заходи щодо запобігання корупції"; Положення про академічну доброчесність та етику академічних відносин у СумДУ, введеного в дію Наказом ректора від 17.12.2021 р. № 1372-І; Положення про запобігання та протидії булінгу (цькуванню) у СумДУ (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/korysni-posylannia/academic-integrity/anti-bullying.html>); Наказ СумДУ від 09.07.2019 р. № 0522-І "Щодо створення університетської Комісії з етики та управління конфліктами" тощо. У разі виникнення конфліктної ситуації здобувачі вищої освіти можуть звернутись до керівництва ЗВО за допомогою екстреного звернення, форма якого оприлюднена на офіційному сайті ЗВО (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/public-info/application.html>) або безпосередньо до гаранта ОП чи керівництва Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту. В головному корпусі СумДУ є скринька листів на адресу керівництва, яка забезпечує анонімність звернень. Здобувачі вищої освіти також можуть звернутись до представників студентського самоврядування для вирішення проблем чи конфліктних ситуацій. На Зустрічі 5 з ЕГ представники студентського самоврядування підтвердили наявні можливості щодо сприяння у вирішенні конфліктних ситуацій з керівництвом ЗВО, на даній ОП таких випадків не зафіксовано. На зустрічі зі здобувачами вищої освіти (Зустріч 3) ЕГ отримала інформацію про відсутність конфліктних ситуацій, усі присутні здобувачі були проінформовані щодо процедур вирішення конфліктних ситуацій. Разом з тим, деякі здобувачі ототожнювали конфліктну ситуацію з корупційним діянням чи незгодою з оцінюванням.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

СумДУ забезпечив високий рівень матеріально-технічної бази для викладання на ОП. Аудиторії Університету обладнані мультимедійним обладнанням, на комп'ютерах встановлено ліцензійне програмне забезпечення. Функціонує сучасний спортивний комплекс, є зручний доступ для осіб з особливими потребами. Добре оснащена університетська клініка, де здобувачі мають змогу пільгово обслуговуватись. Створений та сучасно облаштований пункт освітньої незламності з можливостями працювати на комп'ютері з доступом до мережі Інтернет в умовах потенційного блекауту. Добре оснащені та підготовлені до процесу викладання і навчання, проведення освітніх заходів бомбосховище, що особливо актуально в умовах воєнного стану. Взірцевим та інноваційним є застосування особистих електронних кабінетів здобувачів та викладачів у АСУ "Університет" для інформування, анонімного анкетування та проведення освітнього процесу. Реалізація соціального проекту "Студентська лелека". Комфортні умови для освіти осіб з особливими потребами. Здійснюється надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу на умовах анонімності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

ЕГ рекомендує при інформуванні здобувачів щодо конфліктних ситуацій з 2023/2024 н.р. більш ґрунтовно висвітлювати усі потенційні види конфліктних ситуацій.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

ОП узгоджена із якісними характеристиками за усіма наявними підкритеріями Критерію 7. Матеріально-технічні ресурси та навчально-методичне забезпечення, що задіє на ОП дозволяють досягти цілей і завдань ОП та визначених ПРН. НПП та здобувачі ОП мають вільний і безоплатний доступ до інфраструктури та інформаційних ресурсів. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, задовольняє їх потреби та інтереси. Враховано особливі умови воєнного стану, добре оснащено бомбосховища та обладнано пункт освітньої незламності, який є прикладом взірцевості. Здобувачам надається консультативна, організаційна, інформаційна та соціальна підтримка протягом їх навчання. СумДУ створив комфортні умови для навчання осіб з особливими потребами. Надається безкоштовна психологічна підтримка учасниками освітнього процесу. Взірцевим та інноваційним є застосування особистих електронних кабінетів здобувачів та викладачів у АСУ "Університет" для інформування, анонімного анкетування та проведення освітнього процесу. Реалізація соціального проекту "Студентська лелека". В Університеті реально присутні процедури та політика вирішення конфліктних ситуацій.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

ЕГ встановлено, що в СумДУ сформована та діє політика та система забезпечення якості вищої освіти СумДУ (<https://bit.ly/34F5YBN>, <https://bit.ly/3gHCSUC>). Розробка, затвердження, моніторинг, перегляд ОП регулюються Положенням про освітні програми (<https://bit.ly/3Jnf6Ko>), Методичною інструкцією "Загальні вимоги до структури, змісту та оформлення освітніх програм" (<https://bit.ly/3GGFSLK>). Організаційна структура Центру забезпечення якості вищої освіти СумДУ включає такі підрозділи як: Бюро моніторингу якості вищої освіти; Лабораторію виміру якості вищої освіти; Студентську агенцію співдії якості освіти. Відповідно до нормативної бази СумДУ та рекомендацій ради із забезпечення якості відбувається перегляд та оновлення, модернізація ОП. Підставами для оновлення є: пропозиції РПП, викладачів, здобувачів, їх представницьких органів; висновки експертної ради роботодавців; рекомендації інших зовнішніх стейкхолдерів; результати опитувань стейкхолдерів; зміни ресурсних умов реалізації ОП. У відповідності до внутрішніх положень СумДУ ОП може щорічно оновлюватися, однак останній перегляд ОП «Державні та місцеві фінанси» датований 2021 р. Зміни в ОП були вмотивовані пропозиціями та зауваженнями стейкхолдерів. Серед змін в ОП відзначено: внесення зміни до навчального плану в частині включення курсової роботи з дисципліни «Місцеві фінанси» замість курсової роботи з дисципліни «Фінансова статистика»; внесені уточнення до опису інформаційного та навчально методичного забезпечення ОП та інші. Для розгляду проекту ОП було залучено зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів, що підтверджено у відповідних фокус-групах, а також документально. Під час зустрічі з адміністративним персоналом начальник навчально-методичного відділу О. А. Криклій зазначила, що перегляд ОП у 2022 р. відбувся у рамках окремих елементів у відповідності до реалій військового стану, ЕГ отримала документальне підтвердження залучення ЕРР до оновлення елементів ОП. Як ключовий виклик даної було відзначено недостатній попит даної ОП, як наслідок незначної зацікавленості серед абітурієнтів.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ЕГ встановлено, що здобувачі вищої освіти активно залучаються до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості на основі партнерства, зокрема через членство в органах самоврядування, Раді із забезпечення якості СумДУ та Раді забезпечення якості інституту БіЕМ, у роботі РПП та Студентської агенції співдії якості освіти. Під час зустрічі зі здобувачами ЕГ отримала підтверджуючі факти обговорення змісту та структури ОП. Здобувачі ОП періодично проходять on-line опитування через особистий кабінет студента. Стосовно опитування щодо якості організації освітньої діяльності при вивченні дисциплін, здобувачі проходять опитування щосеместру після закінчення сесійного періоду. За результатами опитувань, позиція здобувачів береться до уваги з метою покращення якості навчального процесу та викладання. Зокрема здобувачами було рекомендовано розширити форми та методи навчання за освітніми компонентами ОП, що спрямовані на формування soft skills.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

ЕГ під час інтерв'ювання у відповідних фокус групах, а також на основі документів, розміщених на сайті кафедри фінансових технологій і підприємництва СумДУ (<http://surl.li/glyqi>) отримала підтвердження того, що роботодавці залучені до процесу періодичного перегляду ОП як партнери. Начальник навчально-методичного відділу О. А. Криклій зазначила, що вибір роботодавців обґрунтований максимальною дотичністю діяльності роботодавців до

предметної сфери ОП. У СумДУ існують різні способи співпраці з роботодавцями, які представляють собою залучення зовнішніх експертів (представників роботодавців) для рецензування ОП; участь у РПГ ОП; участь в ЕРР зі спеціальності "Фінанси, банківська справа та страхування" (<https://bit.ly/3Y55GKz>). Пропозиції щодо обговорення ОП роботодавцями надаються через сторінку СумДУ (<https://bit.ly/33pLKLL>) та онлайн форму в каталозі курсів. На зустрічі з роботодавцями ЕГ отримала задоволення від представників роботодавців щодо їхньої тісної взаємодії з СумДУ, реальної зацікавленості у забезпечення якості ОП «Державні та місцеві фінанси». Роботодавці дійсно залучаються до перегляду ОП та її складових, висловлюють свої рекомендації, які в свою чергу враховуються ЗВО. Серед актуальних для роботодавців проблем в реалізації ОП виділено необхідність посилення навичок здобувачів до самостійної роботи з пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Так на зустрічі з роботодавцями начальник управління бюджетних надходжень та операцій з фінансовим ресурсом ГУ ДКСУ у Сумській області - Л. О. Педченко зазначила, що в сучасних умовах, серед очікуваних компетентностей молодих фахівців, все більшої актуальності набуває здатність швидко і самостійно реагувати на зміни у законодавстві.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

В СумДУ практикується збір, аналіз та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників ОП «Державні та місцеві фінанси». Інформація про працевлаштування випускників збирається та аналізується через навчальний відділ з практики та інтеграційних зв'язків з замовниками кадрів і на рівні кафедр та РПГ ОП. Випусковою аферою проводиться системний аналіз основних шляхів працевлаштування випускників, щоб визначити необхідні компетенції та ПРН, необхідні для успішного працевлаштування за фахом (<https://bit.ly/3yD3IX3>). Однак, стосовно саме ОП «Державні та місцеві фінанси», перший випуск бакалаврів з даної ОП був у 2022 році, переважна більшість випускників продовжила навчання на магістерському рівні, а 29% були працевлаштовані. Під час інтерв'ювання респондентів відповідних фокус-групах, ЕГ отримала задоволення від гарант і безпосередньо випускників щодо активної взаємодії випускової кафедри зі своїми випускниками з попередніх років. До того ж випускники, які мають достатній практичний досвід, запрошуються для проведення практичних занять та беруть участь у роботі ЕРР (зокрема Л. Педченко-начальник управління бюджетних надходжень та операцій з фінансовим ресурсом ГУ ДКСУ у Сумській області).

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

ЕГ отримала переконання щодо систематичності та ефективності процедур ВСЗЯ, що дає змогу в повній мірі оцінити сильні та слабкі сторони ОП. ВСЗЯ дала змогу адекватно відреагувати на недоліки, які були виявлені в ОП. Так, у відповідь на результат опитування 2021-2022 н.р частини респондентів щодо недостатнього рівня задоволеності набутими в рамках ОП soft skills, було розширено методи навчання, спрямовані на розвиток у студентів таких навичок, зокрема шляхом: запровадження ділової гри в ОК 19 "Фінансові ринки", навчальної інтерактивної гри в ОК 18 "Банківські операції", в ОК 16 "Банківська справа" та ОК 20 "Інвестування" - роботи в малих групах, в ОК 16 "Банківська справа" - навчальної дискусію, в ОК 29 "Державний фінансовий моніторинг та контроль" - кейс-метод, в ОК 27 "Казначейська справа" - "обмін думками". До того ж, на запит респондентів, було активізовано діяльність щодо залучення професіоналів-практиків до проведення занять та інформування здобувачів про можливості участі у програмах академічної мобільності. За результатами опитувань вже у 2022-2023 н.р., було виявлено позитивну динаміку щодо рівня задоволеності здобувачів відносно зазначених аспектів реалізації даної ОП.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

На основі рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти України №8(13) від 17.05.2022р. ОП «Державні та місцеві фінанси» отримала умовну (відкладену) акредитацію відповідно до Постанови КМУ від 16.03.2022 № 295 «Про особливості акредитації освітніх програм, за якими здійснюють підготовку здобувачі вищої освіти, в умовах воєнного стану» (<https://bit.ly/3mPwM6k>), тому зауваження та пропозиції з останньої акредитації, що беруться до уваги для удосконалення ОП, відсутні. В ході збору інформації у відповідних фокус-групах, ЕГ отримала задоволення від гаранту ОП- О. С. Журавки і начальника Бюро моніторингу якості вищої освіти - О.В. Дейнеки, що в процесі перегляду ОП були враховані результати акредитації ОП "Банківська справа" бакалаврського рівня СумДУ. А саме удосконалено діяльність за такими напрямками як: неформальна освіта (<http://surl.li/gmfmdm>); діяльність наукового гуртка "Проблеми реформування фінансово-кредитної системи" (<http://bit.ly/3jcVv7S>); оприлюднення документів щодо залучення стейкхолдерів до обговорення ОП(<http://bit.ly/3Y55GKz>, <https://bit.ly/3yWnZY1>).

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Всі учасники академічної спільноти СумДУ залучені до процедур ВСЗЯ на рівні ОП як члени РПГ. НПП на рівні кафедр бере участь у методичних семінарах, а на рівні ННІ БіЕМ НПП- долучені до складу Ради із забезпечення якості вищої освіти. До того ж проводиться постійна робота по підвищенню здатності викладачів реалізовувати політику університету у сфері забезпечення якості шляхом проведення відповідних тематичних семінарів. ВСЗЯ СумДУ має п'ять інституційних рівнів: 1 рівень: здобувачі, які беруть участь у ВСЗЯ через опитування; 2 рівень: рівень розроблення, затвердження, моніторингу та перегляду ОП: РПГ на чолі з гарантом (керівник РПГ), групи забезпечення, випускові кафедри; 3 рівень: рівень ННІ БіЕМ - Рада із забезпечення якості, що відповідає за розгляд, оновлення та вдосконалення ОП, що реалізуються в інституті; 4 рівень включає спеціально створені підрозділи, до виключної компетенції яких відносяться процеси ВСЗЯ (Рада із забезпечення якості вищої освіти університету та Центр забезпечення якості вищої освіти); 5 рівень - органи загального управління, частина функцій яких, пов'язана з процесами ВСЗЯ (Наглядова, Вчена ради та ректор). У процесах, пов'язаних з функціонуванням ВСЗЯ, беруть участь органи студентського самоврядування та Студентська агенція співдії якості освіти. У ВСЗЯ також беруть участь загальноуніверситетські служби і відділи. Розподіл функціональних обов'язків, повноважень та прав усіх цих підрозділів викладений у відповідних локальних нормативних актах (<https://normative.sumdu.edu.ua/>), розміщених на сайті СумДУ.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Сильною стороною ОП "Державні та місцеві фінанси" є сформована внутрішня система забезпечення якості, яка сприяє вдосконаленню ОП, зокрема слід відмітити залучення ЕРР до процедур забезпечення якості ОП на основі партнерства.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

ЕГ вважає, що слабкою стороною ОП «Державні та місцеві фінанси» виступає недостатній попит на навчання за ОП, як наслідок незначної зацікавленості серед абітурієнтів. Рекомендовано провести профорієнтаційну роботу серед абітурієнтів, провести опитування щодо їх очікувань від ОП та модернізувати ОК ОП у відповідності до очікувань абітурієнтів та запиту стейкхолдерів. Зокрема, на запит роботодавців, ЕГ рекомендовано на 2023-2024 н.р. посилити складові ОП з метою формування у здобувачів ЗКО8 (Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел), ЗК 12 (Здатність працювати автономно).

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

ЕГ робить висновок про відповідність ОП «Державні та місцеві фінанси» в СумДУ вимогам Критерію 8. За всіма підкритеріями, окрім першого, встановлена повна відповідність. Зазначена слабка сторона за підкритерієм 1 дає підстави встановити часткову відповідність з огляду на недостатній попит даної ОП, як наслідок незначної зацікавленості серед абітурієнтів. Дана проблема може бути усунена в короткі терміни на основі, наданих ЕГ рекомендацій.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

ЕГ встановлено, що в СумДУ чітко встановлені права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу, які послідовно дотримуються на всіх етапах реалізації ОП. Права та обов'язки учасників освітнього процесу в СумДУ регулюються низкою нормативних актів, включаючи Положення про організацію освітнього процесу в СумДУ (<https://bit.ly/3qJfWKd>), Кодекс академічної доброчесності (<https://bit.ly/3wFAN4P>), Кодекс корпоративної культури (<https://bit.ly/3qIyJVV>), Статут (<https://bit.ly/35hOvjf>) та іншими документами, з якими можна безперешкодно

ознайомитись на сайті університету в розділі "Реєстр основної нормативної бази системи управління якістю діяльності СумДУ" (<https://normative.sumdu.edu.ua/>). ЕГ переконалась у доступності інформації про організацію освітнього процесу також під час демонстрації контенту особистих кабінетів та під час зустрічей зі здобувачами.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін.

Профіль ОП «Державні та місцеві фінанси» оприлюднено на сайті університету в Каталозі освітніх програм (<http://bit.ly/3yE5vve>), а також на кафедрі фінансових технологій і підприємництва (<https://bit.ly/3Y3Hxoh>). На веб-сторінці (<http://bit.ly/3yE5vve>) розміщено запрошення для стейкхолдерів до обговорення проектів освітніх програм з метою підтвердження їхньої релевантності, відповідності результатів навчання потребам сучасного ринку праці, датоване 2021 р. Слід зазначити, що сторінці випускової кафедри розміщені профілі ОП та рецензії до них за 2019,2020,2021 рр. Збір інформації щодо пропозицій стейкхолдерів організовано через сторінку (<https://bit.ly/33pLKLL>) та онлайн форму в каталозі курсів. На заповнення начальника навчально-методичного відділу О. А. Криклій, ОП підлягає щорічному перегляду, а проект ОП оприлюднюється на офіційному веб-сайті за місяць до затвердження ОП, або змін до неї з метою отримання зауважень та пропозицій стейкхолдерів.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

СумДУ оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про ОП «Державні та місцеві фінанси», зокрема, її мету, ПРН очікувані результати навчання, програмні компетентності та компоненти, в обсязі, достатньому для інформування стейкхолдерів та суспільства. Оприлюднення ОП здійснюється відповідно до Положення про освітні програми вищої освіти (<https://bit.ly/3fvzec2>). Відомості про ОП розміщуються на веб-сайті СумДУ в каталозі освітніх програм (<https://bit.ly/3ATUNAI>), а також на сайті випускової кафедри (<https://bit.ly/3tJydsI>). Адреса веб-сторінки ОП "Державні та місцеві фінанси" 2021 року прийому (<http://bit.ly/3mKcBve>).

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

ЕГ вважає, що сильною стороною ОП "Державні та місцеві фінанси" в СумДУ є чітке регламентування прав та обов'язків всіх учасників освітнього процесу, їх доступність та прозорість.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Фактично встановити оприлюднення проектів ОП на веб-сайті не вдалося. Рекомендовано розміщувати на веб-сайті посилання на проекти ОП з метою отримання зауважень та пропозицій стейкхолдерів.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

ЕГ робить висновок про відповідність ОП «Державні та місцеві фінанси» в СумДУ вимогам Критерію 9. За всіма підкритеріями, окрім другого, встановлена повна відповідність. Зазначена слабка сторона за підкритерієм 2 дає підстави встановити часткову відповідність, однак вона може бути усунена в короткі терміни на основі, наданих ЕГ рекомендацій.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	A
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	A
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Пасічний Микола Дмитрович

Члени експертної групи

Внукова Наталія Миколаївна

Діброва Олена Леонідівна